

SOBOŠKA KNJIŽNICA NA POTÁČAJ

Bibliobus Pokrajinske in študijske
knjižnice Murska Sobota

Jože Vugrinec

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA MURSKA SOBOTA

BIBLIOBUS POKRAJINSKE IN ŠTUDIJSKE
KNJIŽNICE MURSKA SOBOTA

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

021.65(497.4Murska Sobota)

VUGRINEC, Jože, 1945–

Soboška knjižnica na potáčaj : bibliobus
Pokrajinske in študijske knjižnice Murska
Sobota / Jože Vugrinec. – Murska Sobota :
Pokrajinska in študijska knjižnica, 2012

COBISS.SI-ID 70983169

Kazalo

Kratka zgodovina začetkov soboške potujoče knjižnice.....	6
Soboška knjižnica pride do novega bibliobusa.....	8
Poslanstvo soboške potujoče knjižnice	9
Potujoča knjižnica med prekmurskimi Madžari	12
Knjižnica na potáčaj med porabskimi Slovenci.....	13
Potujoča knjižnica PiŠK danes in načrti z njo v naslednjih nekaj letih	15
Osnovni podatki o bibliobusu	17
Kraji s postajališči potujoče knjižnice	18
 PRILOGE H GRADIVU O ZGODOVINI IN DELU SOBOŠKE POTUJOČE KNJIŽNICE	19
Prva pot soboškega bibliobusa na Madžarsko	20
Bibliobus na Madžarskem	21
Bibliobus v Prekmurju (Bibliobusz a Muravidéken).....	22
... in z bibliobusom	24
Pomen sodelovanja Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti s knjižnicami na Madžarskem	25
Viri in literatura.....	41

Kratka zgodovina začetkov soboške potujoče knjižnice

V Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota je bila želja po tem, da bi imela moderno potujočo knjižnico – bibliobus,¹ stara že kar precej let, preden se ji je uresničila. V svoj programski in finančni načrt dela si jo je nekdane vodstvo Študijske knjižnice v Murski Soboti namreč postavilo že v letu 1975, a do njene uresničitve ni prišlo vse do leta 1995. Eno leto prej ga je knjižnici čisto po naključju uspelo dobiti od podjetja Kompas – Mejni turistični servis Ljubljana, kateremu je služil za potujočo menjalnico denarja na mejnih prehodih, kajti povedati je treba, da je bil to manjši avtobus, ki smo ga potem kar vse leto preurejali za kasnejši njegov namen.² Denar za to smo dobili od

Zunanost prvega bibliobusa soboške knjižnice z navedbo nekaterih donatorjev na njegovi zadnji strani.

Notranjost prvega vozila; potujoča menjalnica, predelana v potujočo knjižnico.

naslednjih donatorjev in sponzorjev: od Zavarovalnice Triglav iz Murske Sobote pol milijona tolarjev, manjše zneske (med sto in petdeset tisoč tolarji) pa so prispevala murskosoboška podjetja in ustanove: MURA, IPC Corporation, LB-Pomurska banka, MI Pomurka, Vrtnarstvo, Solidarnost, Agroservis, Avtobusni promet, Plastik in Služba družbenega knjigovodstva Murska Sobota. Preureditev je stala 1.202.158,00 SIT. Ko je bilo vozilo popravljeno in prirejeno za potujočo knjižnico, smo ga 7. marca 1995 odpeljali na atest v Ljubljano, ki ga je uspešno prestalo. Svoje poslanstvo je začelo opravljati 3. maja 1995.

Avtobusek znamke Mercedes je bil sorazmerno mlad, dobro ohranjen, z malo prevoženimi kilometri, zato smo v knjižnici bili prepričani, da bo svoje poslanstvo sposoben opravljati kar nekaj let. A smo zaradi dobrega odziva pri ljudeh že po nekaj mesecih ugotovili, da z njim ne moremo zadostovati vseh potreb uporabnikov, zato smo v knjižnici že leto, dve po začetku bibliobusne izposoje začeli razmišljati o večjem, novem, modernejšem vozilu. Ta naš prvi »bibliobusek«, kot smo ga ljubkovalno imenovali knjižničarji, je namreč čisto poln zmožel prepeljati le okrog 2.500 enot gradiva. Pri lokalnih skupnostih, na Ministrstvu za kulturo RS in pri strokovni službi NUK v Ljubljani smo začeli utemeljevati potrebo po izdelavi oziroma nakupu večje in bolje opremljene mobilne knjižnice za potrebe bolj oddaljenih krajev od prekmurske metropole. O nabavi novega vozila smo se začeli pogovarjati tudi s Pomursko madžarsko narodnostno skupnostjo v Lendavi in z vodstvom Knjižnice Lendava, saj bi nova potujoča knjižnica, če bi do nje prišlo, lahko služila tudi potrebam po knjigi in drugem knjižničnem gradivu v odročnejših krajih ali krajih brez knjižničnih izposojevališč na Dólin-skem, predvsem v t. i. »Lendavskem kotu«. Vendar tam zanj ni bilo posebnega zanimanja.³

¹ Beseda »potáč« je narečna in pomeni »koló«, uporabljajo pa jo v svojih govorih tako Prekmurci slovenske narodnosti kot tudi porabski Slovenci; naslov torej pomeni, da v brošuri pišemo o murskosoboški »knjižnici na kolesih« – o potujoči knjižnici soboške Pokrajinske in študijske knjižnice, o eni od njenih enot.

² Kompas – Mejni turistični servis Ljubljana je svojo potujočo menjalnico najprej ponudil Knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani, ki pa je nekaj mesecev prej prišla do novega bibliobusa. Zato je takratna ravnateljica KOŽ Jana Hanc po telefonu poklicala ravnatelja soboške PiŠK Jožeta Vugrinca, češ da je na mejnem prehodu v Šentilju na razpolago vozilo, ki bi se morda dalo predelati v manjši bibliobus, in sicer ji ga ponujajo zastoj. Vodstvo PiŠK je takoj stopilo v stik z vodstvom mejnega prehoda Šentilj in vozilo se je po nekaj tednih znašlo v Murski Soboti, kjer ga je mojster Ludvik Žalik v svojem podjetju Strojno ključavničarstvo Žalik Murska Sobota (skupaj z nekaterimi podizvajalci) po približno enem letu predelal v bibliobus.

³ Še več, zanj v začetku ni bilo posebnega interesa niti v takrat nastajajočih novih občinah. Eden od svetnikov neke goričke, na novo nastale občine, nam je po telefonu sporočil, da knjižnice v njihovem kraju (ki je postal celo sedež občine), ne potrebujejo, saj se ljudje v glavnem ženejo le za materialnimi dobrinami in za čim večjim zaslužkom, zato knjig nihče ne bere. Po neprijetnem presenečenju smo mu odgovorili, da ne sme kar tako na pamet govoriti, da ljudje ne berejo knjig, da ne študirajo, da ne potrebujejo informacij itd., saj statistični podatki za PiŠK pričajo prav o nasprotnem. Morda prebivalci njegovega kraja res manj berejo, kot so pred leti, toda v osrednji knjižnici v Murski Soboti obisk in izposoja že nekaj let naraščata. Setovali smo mu, naj v njegovem občinskem svetu dobro premislijo, če potujoče knjižnice res ne rabijo. Izkazalo se je, da jo, saj danes njihovi občani bibliobus zelo zvesto obiskujejo.

Soboška knjižnica pride do novega bibliobusa

Natanko 5 let po pričetku prvih voženj prvega bibliobusa Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota je začel voziti novi bibliobus. To se je zgodilo 3. maja 2000. Danes obiskuje vsaka dva tedna 12 občin oziroma izposoja v njih na 66 postajališčih za 68 krajev (dve postajališči sta za dve naselji, in sicer sta skupni za Fokovce in Selo ter za Rogašovce in Sveti Jurij). In pet krajev v Porabju na Madžarskem.

Izdelavo bibliobusa je knjižnica zaupala podjetju AS Remont iz Domžal, s katerega vodstvom je bil opravljen pomemben razgovor (roki izdelave, oprema itd.) 26. januarja 2000, nekajkrat pa so si soboški knjižničarji napredovanje dela v zvezi z novim vozilom v Domžalah tudi ogledali (Karel Šavel, Janez Horvat, Stanko Petek in Jože Vugrinec). V Mursko Soboto so ga pripeljali prav ob slovenskih dnevih knjige, v mesecu aprilu, voziti pa je začel 3. maja 2000, natanko pet let po tem, ko je začel izposojati gradivo prvi bibliobus. Brez vgrajene računalniške opreme je stal približno 46 milijonov slovenskih tolarjev (SIT). Financiralo ga je Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in vseh dvanajst občin, ki so nastale na območju bivše murskosoboške občine in v katerih soboška splošna knjižnica opravlja vse vrste knjižničnega poslanstva. Tudi na tem mestu in še enkrat se ministrstvu in vsem lokalnim skupnostim za sofinanciranje našega drugega bibliobusa knjižničarji soboške knjižnice lepo zahvaljujemo!

Krst novega bibliobusa je bil opravljen 7. junija 2000 na ploščadi pred soboškim gradom z nagovori župana Mestne občine Murska Sobota Antona Slavica, svetovalke Vlade Republike Slovenije na Ministrstvu za kulturo mag. Jelke Gazvoda in ravnatelja PiŠK Jožeta Vugrinca. Ob navzočnosti predstavnikov političnega življenja v lokalnih skupnostih, nekaterih vodij slovenskih splošnih knjižnic in njegovih uporabnikov je vrvico na vratih prerezal župan Slavic, ključje vozila pa je vozni-

Ogrodje nastajajočega novega vozila z vstavljenim motorjem v domžalski delavnici podjetja AS Remont.

Notranjost vozila z že nameščenimi policami za gradivo.

Jože Vugrinec, vodja in ravnatelj Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota v letih 1982–2002 in 2009–2012.

ku Stanku Petku simbolično predala mag. Gazvodova, s čimer je bila opravljena predaja bibliobusa njegovemu namenu.

Novo vozilo je bilo prvič predstavljeno javnosti zunaj matičnih občin na srečanju slovenskih potujočih knjižnic in letne skupščine sekcije za potujoče knjižnice v Ptuj 3. in 4. julija 2000, še isto leto 12. oktobra je bilo promovirano v Csepregu na Madžarskem. Že naslednje leto spomladi – 9. maja 2001 – je prestopilo slovensko-hrvaško mejo in bilo predstavljeno v Čakovcu na strokovnem posvetovanju o potujočih knjižnicah na Hrvaškem. Posvetovanje je imelo naslov *Komu so potrebne potujoče knjižnice?*, od slovenskih knjižnic pa je bila nanj povabljen le murskosoboška PiŠK in njen bibliobus. Predstavil ga je Jože Vugrinec z referatom *Prikaz opremljenosti sodobnega bibliobusa* (na primeru murskosoboškega). – V naslednjih letih so se delavci soboške potujoče knjižnice skoraj brez izjeme udeleževali srečanj in posvetovanj slovenskih »potujočnikov«, kot se v zadnjem času knjižničarji, ki delajo na bibliobusih

Novi bibliobus pripelje iz Domžal na cilj v Mursko Soboto in zahteva prvi polni tank goriva.

ali z njimi, radi šaljivo poimenujejo, seveda skupaj s svojim vozilom.

V letu, ko je knjižnici uspelo priti do novega bibliobusa, so njeni delavci o njem, o njegovem delu in poslanstvu morali različnim medijem dati veliko izjav in intervjujev, posebej še, ko je začel izposojati tudi v Porabju na Madžarskem.

Poslanstvo soboške potujoče knjižnice

Osnovno poslanstvo vsake potujoče knjižnice na Slovenskem, tako tudi naše – soboške, je, da s knjižnim in drugim, neknjižnim, gradivom oskrbuje prebivalstvo vseh starosti in poklicev, narodnosti in etničnih skupin, in to predvsem v krajih in na območjih, ki so oddaljeni od mesta osrednje knjižnice in ki nimajo svojih krajevnih izposojevališč ali pa bogato založenih šolskih knjižnic. Bibliobus ima potemtakem svoja izposojevališča (postajališča) v najmanjših krajih in zaselkih po Goriškem in Ravenskem ter delu Dolinskega na obljudenih križiščih, ob vaških in gasilskih domovih, ob zbiralnicah mleka itd., v večjih krajih, krajevnih središčih ali naseljih s sedeži občin pa v središčih teh krajev, ob vrtcih in osnovnih šolah. Ustavlja pa se tudi pri dveh domovih za osta-

re občane (v Rakičanu in Beltincih). S knjigo in drugim gradivom prispeva k dvigu bralne kulture med njenimi uporabniki, k poznavanju slovenskega knjižnega jezika, med pripadniki madžarske narodnosti k boljšemu poznavanju madžarskega jezika, slovenske, madžarske in drugih književnosti, glasbene in filmske umetnosti in drugih, zgodovine, domače in svetovne, različnih področij znanosti in različnih strok, vsaj malo pa prispeva tudi – v to smo prepričani – k nacionalni osveščenosti porabskega Slovenca in prekmurskega Madžara (dve njegovi »progi« – t. i. »porabska« in »madžarska« proga). Najmlajšim svojim uporabnikom in posameznim socialnim skupinam ljudi, tako ali drugače hendikepiranim, ter ljudem v t. i. tretjem življenjskem obdobju pa »vozi«,

prinaša tudi razvedrilo in veselje. In dobroto, saj se knjižničarji, ki delajo na bibliobusu in z njim, trudijo njegovim obiskovalcem ponuditi ne le dobro literaturo, zanimivo gradivo, temveč tudi tople, prijazno besedo.

Občasno knjižničarji pedagogi Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota na bibliobusu vršijo tudi knjižno in knjižnično vzgojo za najmlajše uporabnike potujoče knjižnice (ure pravljic – pripovedovanje, branje, razgovor o vsebini pravljice, pogovori oziroma srečanja z literarnimi ustvarjalci in drugo).

O potujoči knjižnici soboške osrednje knjižnice in njenem poslanstvu so bibliotekarji PiŠK Murska Sobota poročali: Jožef Papp na dnevu knjižničarjev Železne županije 12. oktobra 2000 v Csepregu na Madžarskem, Jože Vugrinec na strokovnem posvetovanju hrvaških potujočih knjižnic 9. maja 2001 v Čakovcu in isti na posvetu o obmejnih knjižnicah 20. maja 2010 v Szombathelyu. Posebej madžarski knjižničarji so referatom in pisnim prispevkom soboških bibliotekarjev namenili veliko pozornosti, saj je v njihovi državi potujoče knjižničarstvo z bibliobusno izposojno še dokaj slabo razvito.

Mladi obiskovalci bibliobusa med njegovimi bogato obloženimi policami.

Najnovejši statistični podatki o delu potujoče knjižnice v prvem polletju 2012: izposoja gradiva je znašala 22.632 enot, bibliobus je obiskalo 7.617 ljudi, opravljenih transakcij z gradivom je bilo 68.875, aktivnih članov 1.337, nanovo vpisanih pa 40 uporabnikov.

Seveda njegove poti in knjige in drugo gradivo v njem lokalno skupnost – torej občine – tudi precej stanejo. Zastonj njegovo delo in poslanstvo ni. Zastonj bo le lepa, dobra, dragocena knjiga za njegove uporabnike, za bralce. Ta pa nam je v razburkanih in težkih časih poleg denarja tudi potrebna. Mar ni?!

POTUJOČA KNJIŽNICA V VRTCU

Ko povem otrokom v skupini: „Otroci, danes je pa na vrsti knjižnica,“ mi takoj odgovorijo: „Jeee, avtobus, ka má knige, pride!“

Naši otroci se zelo razveselijo prihoda bibliobusa v naš vrtec, saj dobro vedo, da si bodo lahko izposodili knjige, katere si sami izberejo. Na njem najdemo veliko zanimivih knjig tudi vzgojiteljice našega vrtca, tako da se poslužujemo tudi mé izposoje gradiva. V kolikor pa zelenih knjig ni na bibliobusu, pa si prijazna izposojevalca zapišeta njihove naslove in nam jih dostavita naslednjič.

Za našo enoto je obisk potujoče knjižnice nekaj zanimivega in nevsakdanjega. Obišče nas le vsak drugi četrtek, in tako že komaj čakamo, da pride.

Upamo, da nas bo obiskovala tudi naslednje šolsko leto.

Maja Erjavec Cigan

pom. vzgojiteljice v enoti Filovci

Vrtcev občine Moravske Toplice

V letu 2011 smo od Ministrstva za kulturo za nakup knjižničnega gradiva za bibliobus in za potrebe sodelovanja s Slovenci v zamejstvu prejeli 13.580,00 EUR. Za letošnje leto so nam bila sredstva zmanjšana na 11.250,00 EUR. Od Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu je knjižnica v preteklih dveh letih prejela za t. i. »porabsko progo« 12.700,00 EUR. Ostali del sredstev za delovanje bibliobusa knjižnica dobiva od lokalnih skupnosti in zagotavlja iz lastnih sredstev.

Odhodki za delovanje bibliobusa v letu 2011:

- goriva in maziva : 6.534,71 EUR;
- vzdrževanje in popravila vozila: 4.713,55 EUR;
- pristojbine za registracijo in zavarovalne premije: 2.085,10 EUR;
- stroški dela 2 zaposlenih: 33.532,86 EUR.

Tekoči odhodki bibliobusa so v letu 2011 v skupnem znesku znašali 46.866,22 EUR.

MOJ ODNOS DO KNJIGE, DO PISANE BESEDE, KULTURE

Slovenci smo narod, ki nima vojne preteklosti, osvajanj... Svoj obstoj si je priboril s kulturo in pisano besedo. To imamo – tako vsaj mislim in upam – v genih.

Vsaj večina nas ljubi knjigo in ima spoštovan odnos do nje. Ni lepših trenutkov, kot so tisti, ko iz knjig podoživljaš življenje in občutke ruskega kmeta, graščaka, skromnega tibetanca z njegovim pogledom na svet pa tja do življenja angleških delavcev in francoskih meščanov. Vsak narod ima svoje vrednote, tako tudi mi. Slovenska pisana beseda je zame nekaj posebnega. Z njo se vračaš v zgodovino, jo podoživljaš in pozneje razmišljaš o tem. Spoznavati težko življenje naših prednikov, ki so bili svoj obstoj »na klancu« (Ivan Cankar: Na klancu) ali se veselili življenja pa spet doživljali tragične dogodke v »jesenskem cvetju« (Ivan Tavčar: Cvetje v jeseni), je posebna sreča vsakega Slovenca, ki kaj čuti do svojega naroda in ki spoštuje narodovo preteklost.

Se tega sploh zavedamo?

Spoštljiv odnos do knjige, do kulture nam zadnje čase usiha, jenjuje. Nenehna bitka s časom, in kar je najbolj grozno in boleče – bitka za denar na račun zmanjševanja stroškov je zadnja faza dejanj in dogajanj, ko narod izgublja tla pod nogami in s tem spodjeda svoj obstoj.

Takim dejanjem se moramo zoperstaviti z večjim zanimanjem za knjigo, z večjo spoštljivostjo do pisane besede... Knjigo moramo približati človeku, kar je tudi poslanstvo soboške potujoče knjižnice. Izbor knjig zajema v veliki meri zadosten obseg, zadostno število, lep krog. Kot stalni bralec pogrešam le malo več klasičnih in zgodovinskih del, pa tudi kaj več del o sodobni znanosti. Navedeno pomanjkljivost pa nadomesti enkratno osebje, saj ti izpolni vsako željo, že pri naslednjem prihodu bibliobusa priskrbi želeno knjigo, le če je na voljo v centralni knjižnici. To pa je tudi po moji oceni pravi namen potujoče knjižnice. Več posluha pri »približevanju« knjige ljudem bi, po mojem mnenju, morale imeti tudi občine, kajti njihova naloga ni samo vlaganje denarja v »investicije«. Investicija v knjigo ima vedno večji pomen in ga bo morala imeti tudi v prihodnje, kajti v sedanjem pretirano globalizacijskem svetu se lahko zgodi tudi globalizacija velikih kultur na račun nas malih.

Viktor Vrečič, Murski Petrovci

Potujoča knjižnica med prekmurskimi Madžari

Zelo lepe rezultate žanje soboška potujoča knjižnica v narodnostno mešanih vaseh na vzhodnem delu Prekmurja, v katerih složno živijo Madžari in Slovenci. Predvsem pripadniki madžarske narodnosti si v vaseh od Motvarjevcev pa do Hodoša radi in veliko izposojajo madžarsko gradivo (kaj malega tudi slovensko), zato knjižničarji to progo imenujemo kar »madžarska«. Na njej je glavni informator in izposojevalec gradiva višji bibliotekar Jožef Papp, ki odlično obvlada madžarski jezik in dobro pozna madžarsko književnost, tako da zna v lepi madžarščini svetovati, kaj je vredno prebrati. Od tega imajo ljudje dvojno korist:

prvič, slišijo pravilno madžarščino (kajti sami govorijo madžarsko bolj »po domače«),

in drugič, kasneje uživajo v lepoti madžarske umetniške besede ter v zanimivi zgodbi povesti ali romana, ki so jo na potujoči knjižnici skupaj z informatorjem izbrali.

Kraji, po katerih pelje naša »madžarska proga« so:

Čikečka vas / Csekefa,
Motvarjevci / Szentlászló,
Pordašinci / Kisfalu,
Prosenjakovci / Pártosfalva,
Središče / Szerdahely,
Domanjševci / Domonkosfa,
Krpilivnik / Kapornak in
Hodoš / Hodos.

Jožef Papp,
hungarist, informator
in izposojevalec na t. i.
»madžarski progj«.

Statistični podatki za prvo polletje tega leta so izredno dobri in primerljivi s t. i. »porabsko progo«, ki jih prikazujemo v naslednjem poglavju. In sicer: izposoja je v prvi polovici leta 2012 znašala 3.368 enot gradiva, bibliobus je obiskalo 442 uporabnikov, njegovih aktivnih članov pa je v teh narodnostno mešanih vaseh v tem času bilo 89.

Potujoča knjižnica soboške Pokrajinske in študijske knjižnice nas obiskuje vsak drugi teden tudi na Hodošu. Obiskovalci bibliobusa tu na Hodošu so: otroci iz vrtca in podružnične šole Hodoš, dijaki in študentje ter prav tako odrasli. Potujoča knjižnica je zelo velikega pomena predvsem za dijake, študente in odrasle, saj jim omogoča izposojati knjižničnega gradiva tu, pri nas doma, v domačem kraju, torej jim ni potrebno, da bi se peljali v mesto. Če pa na bibliobusu ni želene knjige, jo knjižničarji že za naslednji obisk preskrbijo in naročniku tudi dostavijo.

*S potujočo knjižnico na Hodošu smo zelo zadovoljni.
Želimo si, da bi nas tudi v bodoče kar naprej obiskovala.*

Katalin Bunderla, Hodoš/Hodos

Knjižnica na potáčaj med porabskimi Slovenci

Že precej časa pred tem, preden je Pokrajinska in študijska knjižnica v Murski Soboti prišla do novega, sodobnega bibliobusa (to pa se je zgodilo – kot že rečeno – maja 2000), je v knjižnici živel ideja, da bi taka nova potujoča knjižnica začela izposojati knjižnično gradivo tudi v Porabju na Madžarskem, kjer južno od reke Rabe in severno od prekmurskega dela slovensko-madžarske meje v nekaj vaseh (Gornji in Dolnji Senik, Števanovci, Sakalovci, Slovenska ves, Verica in v še nekaterih, manjših) in v njegovem središču Monoštru živi – družno z Madžari in Nemci – približno 3.000 Slovencev. Soboški knjižničarji bi se z bibliobusno izposojijo slovenskih knjig in drugega gradiva tako namreč pridružili vsem tistim, ki v tem zahodnem kotičku madžarske države skušajo ohranjati slovenski jezik in slovenskega človeka. Zato srno takoj, ko se je začel pripravljati program sodelovanja na področju izobraževanja, kulture in znanosti med obema državama, posredovali to našo zamisel /skupaj z utemeljitvami/ Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije in madžarski ambasadi v Ljubljani in pri obeh naleteli na dober odziv. Program med državama je bil podpisan v mesecu novembru leta 1999 (njegov točen na-

slov se je glasil: Program sodelovanja v izobraževanju, kulturi in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Madžarske v obdobju 2000–2003); v svojem V. poglavju, ki ima naslov Manjšinsko kulturno sodelovanje, v 48. členu prinaša tudi naše »izvajanje bibliobusne izposoje knjižničnega gradiva za slovensko manjšino v Porabju«.

Omenjeni program s prej navajanim členom je pomenil potemtakem osnovo za naše poskusno delo s potujočo knjižnico med porabskimi Slovenci. Bibliobus je namreč v Porabje vozil pol leta poskusno, čeprav so mu madžarske oblasti dovolile prestop meje kar za eno leto, to je do meseca septembra 2001. Pri dogovarjanju z madžarskimi carinskimi organi nam je bil v veliko pomoč konzulat Republike Slovenije v Monoštru. Za prestop meje je bil tako pri madžarski carini kot tudi pri naši vsakokrat potreben le seznam prepeljanege in izposojenega gradiva. In nič drugega. To pa seveda ni bilo težko napraviti, posebej od takrat naprej ne, ko je vozilo dobilo tudi računalniško opremo.⁴

Porabski otroci na Gornjem Seniku
pred bibliobusom...

... in na njem.

⁴ Računalniško opremo je bibliobus dobil šele v mesecu januarju 2001 (IZUM Maribor).

Ob njegovih prvih obiskih Porabja sta bila obisk uporabnikov in izposoja zelo velika, predvsem v dveh največjih porabskih vaseh – na Gornjem Seniku in v Števanovcih – in v mestu Monošter; bibliobus je bil tudi zelo dobro sprejet (gl. v Prilogah sestavek Danice Koštrica Prva pot soboškega bibliobusa na Madžarsko in Jožefa Pappa Bibliobus na Madžarskem). Tako je takratna njegova 14., t. i. »porabska proga«, danes jo v PiŠK označujemo kot 1., postala stalna. Ob prvem obisku 20. septembra 2000 je bilo namreč na treh bibliobusnih izposojevališčih izposojenih nekaj nad 220 enot gradiva, v našo potujočo knjižnico pa se je na novo vpisalo natanko 80 – in to zvečine mladih – porabskih bralcev.

V naslednjih letih smo uspeli poleg najmlajših uporabnikov in osnovnošolcev za potujočo knjižnico navdušiti tudi nekaj srednješolske mladine in starejših ljudi. Menimo, da to zadnje pomeni pravi podvig v zgodovini Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota in morda v slovenskem potujočem knjižničarstvu nasploh. Soboška knjižnica tako prispeva vsaj majhen kamenček v mozaik bralne in jezikovne kulture slovenske manjšine na Madžarskem ter posredno tudi h krepitvi njene nacionalne zavesti.

Potrebo po izposoji slovenskega gradiva v Porabju na Madžarskem tudi v naslednjih letih naj utemeljimo npr. z najnovejšimi statističnimi podatki, tistimi za prvo polletje letošnjega leta. In sicer: izposoja je v prvi polovica leta 2012 znašala 3.025 enot, bibliobus je obiskalo 364 uporabnikov, njegovih aktivnih članov je v Porabju 69. Uspeh, ki je dokaj dober!

POZVÁNJE

na obiskanje nouve soboške knižnice na potačaj - bibliobusa

Tou naše pozvanje se glasi tak: Dragi porabski otroci, draga mladina, spoštovani odrasli!

Vabimo Vas na obisk

POTUJOČE KNJIŽNICE

Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota.

Brezplačno Vam nudimo izposajo knjig, zvočnih in videokaset.

Gradivo si lahko izposodite za tri tedne.

Vaš kraj homo obiskali

v četrtek, 2. novembra,

v sredo, 22. novembra, in

v sredo, 13. decembra.

ČAKAMO VAS

na Gornjem Seniku od 9.00 – 10.00 ure,

v Števanovcih od 10.30-11.15 ure, in

v Monoštru pri osn. šoli I. Széchenyija od 11.30-12.30 ure.

Vabilo Porabcem, naj obiskujejo potujočo knjižnico.

Na stopnicah pred Slovenskim domom v Monoštru ob prvi vožnji bibliobusa med porabske Slovence; od leve proti desni stojijo: spredaj knjižničarja Jožef Papp in Karel Šavel, zadaj študentka bibliotekarstva Danica Koštrica, napovedovalka slovenskega programa Radia Monošter Monika Dravec, direktor Radia Monošter Francek Mukič, sodelavka radia Monošter Valerija Časar in Stanko Petek, voznik bibliobusa.

Izjava obiskovalke bibliobusa iz Porabja na Madžarskem:

Potujoča knjižnica, ki prihaja iz Murske Sobote, mi je že od začetka v veliko veselje, saj mi pomeni neposredno vez z „vseslovenskim“ knjižnim fondom. Osebe na potujoči knjižnici je zelo prijazno, kajti ob tem, da mi svetujejo, kaj je novega za brati, poskrbijo tudi za tiste knjige, ki jih ob dani priložnosti ni na bibliobusu. Zelo rada berem tudi zgodovinske romane, zato mi zmeraj pripravijo kakšno knjigo z zgodovinsko vsebino, opozorijo me pa tudi na knjižne novosti.

Ideja, da obiskuje potujoča knjižnica tudi Porabje, se mi zdi zelo dobra in hvalevredna, kajti po naših vaških knjižnicah je malo (ali nič) slovenskih knjig, sploh pa ni najnovejših.

Marijana Sukič, Monošter

Potujoča knjižnica PiŠK danes in načrti z njo v naslednjih nekaj letih

Enota potujoča knjižnica Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota opravlja izredno pomembno delo na področju knjige, drugega knjižničnega gradiva, posredovanja informacij ter knjižne in knjižnične vzgoje. O tem priča nekaj izjav, ki smo jih dobili od uporabnikov njenih storitev, potem 1. priloga v zadnjem poglavju naše edicije, ki nosi naslov Priloge h gradivu o zgodovini in delu soboške potujoče knjižnice, in letno poročilo za lansko leto (v primerjavi z letom 2010).

Poročilo o delu potujoče knjižnice – bibliobusa za leto 2011

Kot se dá razbrati iz razpredelnice, je v letu 2011 v primerjavi z letom poprej viden na vseh področjih napredek, razen pri nabavi gradiva, ki ga je bilo nakupljenega za 127 enot manj.

Vzrok za negativni trend na tem segmentu dela bibliobusa je manjši dotok denarja v knjižnico za nakup gradiva (kar se je seveda zgodilo tudi v matični hiši in je razvidno tudi iz letnega poročila PiŠK za 2011). Občutno sta se povečala obisk in izposoja, veliko več kot v 2010. letu je bilo transakcij (naročila, rezervacije, prenos gradiv itd.), pa tudi aktivnih in na novo vpisanih članov je bilo več kot v letu prej.

Leto :	2010	2011	Razlika
Prirast gradiva :	2183	2056	-127
Izposoja gradiva :	39.380	36.992+2.821=39.813	+433
Obisk :	13.735	13.589+1.146=14.735	+1000
Transakcije :	108.792	112.792	+4000
Aktivni člani :	1.638	1.828	+190
Novo vpisani :	223	235	+12

In kako naprej? Vodstvo knjižnice že kar nekaj let želi podaljšati 10. progo iz Gederovec naprej čez Kučnico v vasi t. i. Radgonskega kota v Avstriji med peščico slovenskega življa, ki v njih živi (to so predvsem kraji Sichelendorf / Žetinci, Laafeld / Potrna in Dedenitz / Dedonci), vendar bi ta del proge morala sofinancirati država Slovenija (ali Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport RS ali pa Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu), in ne lokalne skupnosti (občine), ki delovanje knjižnice in nakup gradiva sicer financirajo. Pri utemeljevanju izposoje slovenskega gradiva v tem predelu avstrijske Štajerske bi morale knjižnici pomagati tudi Društvo člen 7. za avstrijsko Štajersko s sedežem v Gradcu in svojo izpostavo v Laafeldu (Potrna). Pred to novostjo bi morali oboji skupaj napraviti dobro študijo o tem, ali bi bil obisk uporabnikov potujoče knjižnice na tem območju dovolj velik, da bi bil ta njegov (podaljšan) obhod sploh kolikor toliko upravičen. Domnevali lahko, da bi bil, saj je zanimanje za slovenski jezik v šolah v obmejnem delu s Slovenijo na avstrijskem Štajerskem v zadnjih nekaj letih izredno naraslo. Zanimanje pa raste tudi za našo novo knjižnico (nekaj vpisanih uporabnikov iz Radgonskega kota, sodelovanje med Landesbibliothek v Gradcu in PiŠK Murska Sobota ter zadnja objava v avstrijskem knjižničarskem tisku – gl. Prilogo št. 4 v dodatku naše edicije Priloge h gradivu o zgodovini in delu soboške potujoče knjižnice).

Druga potreba, s katero morajo računati soboška območna knjižnica in osrednji splošni knjižnici v Gornji Radgoni ter Ljutomeru in ki jo bodo morale v naslednjih nekaj letih rešiti, je pokritost s knjižnično dejavnostjo petih občin na desnem bregu reke Mure, to je v občinah Apače, Sveti Jurij, Radenci, Križevci pri Ljutomeru in Veržej. Ena od možnosti je odprtje krajevnih izposojevališč (ali krajevnih knjižnic v teh krajih, kjer so tudi sedeži omenjenih občin), druga pa potujoča knjižnica Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota oz. odprtje nove bibliobusne proge zanje. Opozorilo po vzpostavitvi izposoje knjižničnega gradiva v teh občinah je prišlo pred kratkim iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, z njenega Centra za razvoj.

Zgoraj levo: Knjižničar izposojevalec in informator na potujoči knjižnici Slavko Meolic.

Zgoraj desno: Voznik bibliobusa in izposojevalec Stanko Petek. Spodaj levo: Karel Šavel, vodja potujoče knjižnice pri PiŠK Murska Sobota.

Tretja stvar, ki jo v PiŠK načrtujemo za naslednja leta v zvezi s potujočo knjižnico, pa so obiski bibliobusa v več domovih za starejše občane, kot jih imamo v tem času (le dva), in to tako na Goričkem in Dolinskem, kjer jih je zraslo nekaj novih, kot tudi v domu v Radencih.

Sicer pa je vodja potujoče knjižnice PiŠK Murska Sobota knjižničar Karel Šavel tudi član Izvršnega odbora sekcije za potujoče knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije in kot tak lahko v marsičem vpliva na načrtovanje politike pri razvoju potujočega knjižničarstva na Slovenskem.

In za sklep: Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota s svojo potujočo knjižnico opravlja poslanstvo, ki ga sicer ni mogoče izmeriti z nobeno od veljavnih enot za merjenje (čeprav tudi število vpisanih članov vanjo, izposojenih enot idr. veliko pove), mogoče ga je razbrati predvsem iz zadovoljstva ljudi, ki bibliobus obiskujejo in uporabljajo njegove storitve, kar smo prikazali v tem poglavju s statistiko za leto 2011 (in primerjavo z letom poprej). Že v naslednjih letih bo potrebno začeti delati na tem, da osrednja pomurska knjižnica pride do novega vozila in da zgradi svoje s knjigo in z drugim bogatim gradivom nove tlakovane poti – torej, kot prej nakazano – na desni breg reke Mure, k novim domovom za ostarele in morda celo k peščici Slovencev v Radgonskem kotu v Avstriji.

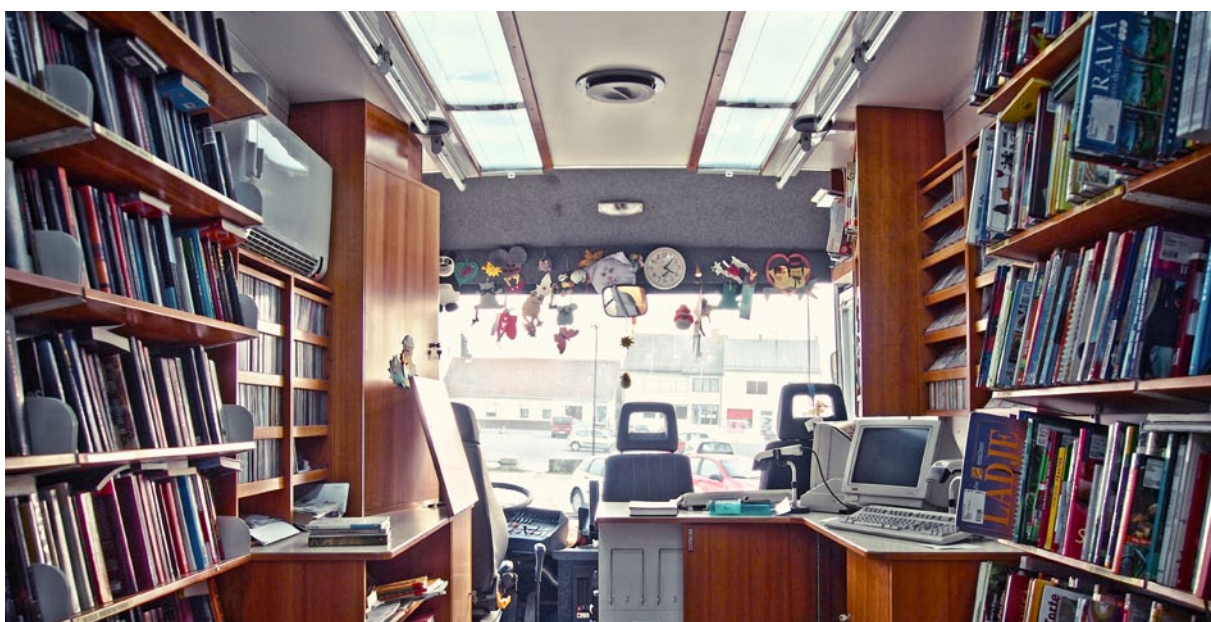
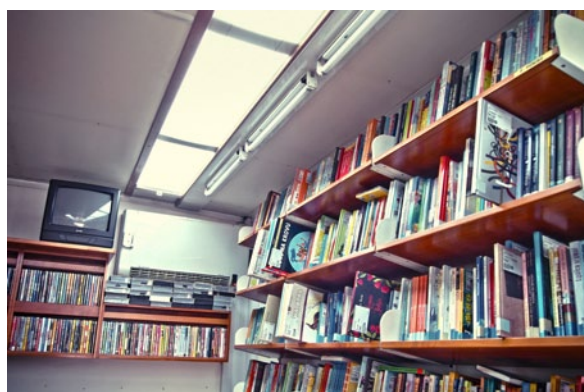
Osnovni podatki o bibliobusu

Avtobusno podvozje: Mercedes-Benz
Motor: Mercedes 250 KS, ABS, servo volan
Nadgradnja: AS REMONT Domžale
Zunanja podoba: Creativ Murska Sobota
Dolžina: 12 m, širina: 2,5 m
Teža (brez knjižničnega gradiva): 12.500 kg
Teža (knjižn. gradivo + 2 osebi): 18.000 kg

Oprema v bibliobusu:

- televizijski sprejemnik,
- video,
- radio,
- CD stolp,
- klimatska naprava,
- kamera za vzvratno vožnjo,
- strežnik Alpha,
- 2 x VT 510 terminal in
- 2 x optični čitalec.

Na potujoči knjižnici je ob enem obhodu več kot 5.000 enot knjižnega in neknjižnega gradiva – za odrasle, za šolarje in za najmlajše. V letu 2012 je planirana posodobitev računalniške izposoje preko mobilnega omrežja.

Kraji s postajališči potujoče knjižnice

Občina Beltinci

Beltinci, Gančani, Lipovci, Bratonci, Melinci,
Ižakovci in Dokležovje

Občina Cankova

Cankova, Domajinci

Občina Gornji Petrovci

Gornji Petrovci

Občina Grad

Dolnji Slaveči, Grad, Kruplivnik, Motovilci in Radovci

Občina Hodoš

Hodoš in Krplivnik

Občina Kuzma

Dolič, Gornji Slaveči, Kuzma, Matjaševci in Trdkova

Občina Moravske Toplice

Filovci, Bogojina, Fokovci–Selo, Moravske Toplice,
Martjanci, Ivanci, Čikečka vas, Motvarjevci,
Pordašinci, Prosenjakovci in Središče

Mestna občina Murska Sobota

Polana, Rakičan, Dom oskrbovancev Rakičan,
Bakovci, Krog, Satahovci in Pušča

Občina Puconci

Puconci, Gorica, Bodonci, Brezovci, Mačkovci,
Šalamenci, Poznanovci, Prosečka vas, Pečarovci,
Dankovci, Moščanci, Dolina in Vaneča

Občina Rogašovci

Pertoča, Sotina, Rogašovci–Sveti Jurij in Večeslavci

Občina Šalovci

Šalovci, Markovci in Domanjševci

Občina Tišina

Borejci, Gederovci, Gradišče, Murski Petrovci,
Murski Črnci in Tišina

Porabje na Madžarskem

Gornji Senik, Dolnji Senik, Sakalovci, Števanovci
in Monošter

Ekpa knjižničarjev na bibliobusu:

Karel Šavel,

vodja potujoče knjižnice, občasno tudi
informator in izposojevalec;

Jožef Papp,

hungarist, informator in izposojevalec
na t. i. »madžarski progí«;

Slavko Meolic,

knjižničar, informator in izposojevalec;

Stanko Petek,

voznik bibliobusa, informator in izposojevalec.

Nakup bibliobusa so omogočili:

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije

Mestna občina Murska Sobota

Občina Beltinci

Občina Cankova

Občina Gornji Petrovci

Občina Grad

Občina Hodoš

Občina Kuzma

Občina Moravske Toplice

Občina Puconci

Občina Rogašovci

Občina Šalovci

Občina Tišina

PRILOGE H GRADIVU O ZGODOVINI IN DELU
SOBOŠKE POTUJOČE KNJIŽNICE

Prva pot soboškega bibliobusa na Madžarsko

Knjižničarske novice 10, Ljubljana, oktober 2000, str. 6–7

Po dolgotrajnem prizadevanju vseh zaposlenih v murskosoboški knjižnici se je na njihovo veliko veselje in v zadovoljstvo porabskih Slovencev končno zgodilo – soboški knjižničarji so uspeli pripeljati med slovenske rojake v Porabju „knjižnico na potáčaj“, kot je potujočo knjižnico ob prvem srečanju porabskih otrok z njo slikovito poimenoval Jože Vugrinec, ravnatelj Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota.

V sredo, 20. septembra 2000, smo namreč vodja knjižnice, trije knjižničarji in jaz kot študentka praktikantka v tej knjižnici – „opremljeni“ s knjigami in dobro voljo – ob osmi uri zjutraj z bibliobusom na Hodošu prečkali slovensko-madžarsko mejo. Novi soboški bibliobus, založen s približno 5.000 enotami gradiva, so na drugi strani pričakali: župan Gornjega Senika (po madžarsko se vas imenuje Felsőszőlő) Martin Ropoš, novinarka za slovenski program madžarske televizije Ibolya Dončec iz Sombotela (Szombathely) in seveda snemalec te televizije. Po dokaj hitro urejenih formalnostih smo se odpravili proti našemu prvemu postanku – Gornjemu Seniku. Ko smo ob devetih prispeli, nas je tam čakalo še nekaj novinarjev, ki so z iskrico v očeh opazovali prihod bibliobusa. Še bolj pa so bili nad njim navdušeni otroci iz gornjeseniške osnovne šole in vrtca, ki so bili prvi, a tudi najštevilnejši porabski uporabniki soboške potujoče knjižnice. Odrasle obiskovalce bi namreč lahko naštela na prste obeh rok, morda niti to ne.

Po približno dveurni izposoji smo se odpravili do naslednjega izposojevališča, to je v Števanovce (Apátistvánfalva), na koncu pa smo se ustavili še v Monoštru (Szentgotthárd) pri prvi osnovni šoli. Tudi na teh dveh postajališčih so na bibliobus prihajali večinoma le osnovnošolski otroci, bodisi ker starejši o novosti niso bili zadosti informirani ali pa so preprosto na take vrste bus pozabili. Ob naslednjih obiskih bi bilo vsekakor potrebno, da bi za obisk knjižnice in izposajo gradiva pridobili, navdušili tudi starejše ljudi. Sicer pa bodo rezultati akcije vidni šele po določenem času. Za začetek je lep dosežek že to, da smo omogočili Slovincem, živečim v Porabju, stik s slovensko besedo. Če-ravno so bile na bibliobusu tudi madžarske knjige, jih bodo knjižničarji postopoma izločali in tako uporabnike navajali na slovensko gradivo.

Nova „proga“ soboške potujoče knjižnice predstavlja tudi izziv za nas mlade – bodoče knjižničarje, saj je to, da je soboška knjižnica z bibliobusom prestopila državno mejo – kolikor vem – prvi poskus take vrste v Sloveniji. Prizadevati si bomo morali, da bi bilo tovrstnih poskusov čim več.

Danica Koštrica

Bibliobus na Madžarskem

Povzetek iz različnih referatov in poročil bibliotekarja J. Pappa

20. septembra 2000 je na podlagi dogovora o kulturnem sodelovanju med Slovenijo in Madžarsko državno mejo z Madžarsko prvič prestopil bibliobus Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota ter pričel obiskovati porabske vasi na Madžarskem.

Nov, občudovanja vreden bibliobus znamke mercedes, je že zgodaj zjutraj prispel pred dvojezično osnovno šolo na Gornjem Seniku. Direktorja soboške knjižnice Jožeta Vugrinca in njegove sodelavce sta pričakala ter pozdravila predsednik Slovenske samouprave Martin Ropoš in takratni ravnatelj šole Tamaš Kovač. Bibliobus, ki je v izposajo ponujal več kot pet tisoč knjig, slikanic in drugih dokumentov v slovenskem ter madžarskem jeziku, so si prišli ogledat dijaki in učitelji, otroci iz bližnjega vrtca ter njihovi starši in domačini. Prisotnim smo predstavili naše poslanstvo in jih seznanili z načinom delovanja. Ob prvem obisku bibliobusa v Porabju je bilo vpisanih več kot 60 novih članov.

Istega dne smo z bibliobusom obiskali še dvojezično osnovno šolo v Števanovcih in I. osnovno šolo v Monoštru. Tudi tam so bili novi bralci nad potujočo knjižnico navdušeni. Otroci so radovedno brskali med slikanicami, vzgojiteljice in učitelji ter ostali odrasli so prelistovali kratke romane, povesti in priročnike. Naročili so tudi nekaj knjig, ki smo jim jih dostavili ob naslednjem prihodu. Ob prvem obisku bibliobusa na Madžarskem so si obiskovalci izposodili okrog 250 knjig in drugih dokumentov. Knjige in druge dokumente smo sprva izposojali na tri, pozneje pa na dva tedna, članarine ni bilo potrebno plačati. Razveselili smo se vsakega novega člana, saj je bil naš cilj omogočiti najmlajšim bralcem – otrokom in mladostnikom, pa tudi odraslim, dostop do najnovejših knjig v maternem, slovenskem jeziku.

Jeseni leta 2000 smo soboški bibliobus predstavili na strokovnem dnevu knjižničarjev Železne županije v mestu Csepreg. Kot dober primer razvijanja knjižnične dejavnosti na obeh straneh meje smo ga pripeljali tudi na mednarodno strokovno posvetovanje o potujočih knjižnicah in knjižnični oskrbi manjših vasi, manjših krajev, ki ga je 16. in 17. marca 2005 organizirala županijska knjižnica Berzsényi Dániel v Sombotelu (Szombathely).

Po petnajstih letih smo soboški knjižničarji pridobili obilo znanja in izkušenj na področju »potujočega bibliotekarstva«. Od dvanajstih prog na obmejnem pasu v Prekmurju imamo tudi t. i. »madžarsko progo«, na kateri dvakrat mesečno obiščemo naslednje kraje: Čikečka vas – Csekefa, Motvarjevci – Szentlászló, Pordašinci – Kisfalu, Prosenjakovci – Pártosfalva, Središče – Szerdahely, Domanjševci – Domonkosfa, Krplivnik – Kapornak ter Hodoš – Hodos. Na madžarski strani v Porabju imamo pet postaj: Gornji Senik – Felsőszölnök, Dolnji Senik – Alsószölnök, Števanovci – Apátistvánfalva, Sakalovci – Szakonyfalu in Monošter – Szentgotthárd.

Jožef Papp

Bibliobus v Prekmurju (Bibliobusz a Muravidéken)*

A Vas megyei Könyvtárak Értesítője, Szombathely, 2000, št. 3, str. 36–38

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota ima več oddelkov in služb: oddelek za odrasle in otroke, periodični oddelek, enoto potujoče knjižnice, službo za nabavo, obdelavo gradiva itd. Na področju dvanajstih občin je dvanajst krajevnih knjižnic, na dvojezičnem območju ob meji so štiri. V zadnjem obdobju so nas na področju financiranja, kadrovske zasedbe in ustreznosti prostorov za knjižnično dejavnost pestile številne težave, ki so se pojavile tudi v knjižnicah ostalih slovenskih regij in občin. Da bi se učinkoviteje lotili reševanja teh težav, so nekatere regionalne knjižnice po vzoru zahodnih držav ustanovile oddelke za potujočo knjižnico. V Sloveniji jih trenutno deluje deset: Domžale – Kamnik, Koper, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Postojna, Ptuj in Tržič.

Zadali smo si cilj, da na sodoben in dinamičen način reorganiziramo našo knjižnično omrežje tako, da bomo z najnovejšimi knjigami lahko v najkrajšem možnem času oskrbeli tudi naše bralce s podeželja, saj imajo tudi ti pravico do najosnovnejših kulturnih dobrin, knjig in drugih dokumentov, čeprav živijo daleč od občinskih središč. Vendar vemo, da reorganizacija regionalnih knjižnic in knjižnične mreže predstavlja zelo velik finančni vložek, poleg tega nam naše finančne zmožnosti v zadnjem desetletju niso dovolile, da bi v vsakem kraju uredili knjižnico ali knjižnično zbirko. V času privatizacije in reorganizacije različnih ustanov so več knjižnic zaprli, podeželske šole in vrtci letno dobivajo vedno manj denarja za nabavo novih knjig, v nekaterih drugih ustanovah, na primer v domovih starejših občanov, dijaških domovih in v zaporih knjižnic sploh nimajo, zato bi lahko z ustanovitvijo potujoče knjižnice te težave na terenu učinkovito rešili. Na bibliobusu je poleg izposoje knjig mogoče organizirati tudi pravljíčne ure, literarna srečanja, predstavitve knjig, razstave ter poljubna predavanja o določenih aktualnih temah, obiskovalcem so na voljo tudi različni plakati, brošure, odpisane knjige in reklamni material.

Kako je soboški knjižnici uspelo priskrbeti bibliobus? Naši knjižničarji so že pred petindvajsetimi leti razmišljali o potujoči knjižnici, razvijali ideje in načrte, vendar je minilo precej časa, da so prve konkretne načrte tudi uresničili. Leta 1995 nam je podjetje Kompas – mejni turistični servis, doniralo majhen avtobus, ki se je do tedaj več let uporabljal kot mobilna menjalnica na državni meji. Vozilo smo nato s pomočjo soboškega privatnega podjetnika usposobili za potujočo knjižnico, mu vgradili knjižne police in izposojevalni pult. Prvi bibliobus je soboška knjižnica uporabljala pet let, nakar smo morali zaradi dotrajanosti vozila začeti iskati možnosti za nabavo novega, bolj opremljenega bibliobusa. Leta 1999 je Ministrstvo za kulturo nabavo novega bibliobusa soboške knjižnice uvrstilo na prednostno listo.

Tako je Ministrstvo za kulturo Slovenije iz posebnega sklada zagotovilo polovično sofinanciranje nakupa novega bibliobusa, preostali del pa naj bi prispevale tiste občine, kjer bi bibliobus deloval. Glede na to, da so soboška in ostale obmejne občine na demografsko ogroženem področju in bi se bibliobus uporabljal na narodnostno mešanem območju na obeh straneh meje, je bilo dogovorjeno, da bo ministrstvo prevzelo 60% delež nakupa, preostali del pa bodo prispevale občine. Celotna naložba, nabava in oprema bibliobusa je stala 46 milijonov tolarjev.

Murskosoboški bibliobus je v primerjavi z ostalimi bibliobusi po Sloveniji najbolj opremljen. Izdelali so ga v Domžalah pri Ljubljani. Avtobusno podvozje je znamke Mercedes Benz, motor ima 250

konjskih moči, ima ABS zavore in servo volan, ki ustreza evropskim standardom. Opremljen je z 220 voltnim agregatom, ima kamero za vzvratno vožnjo, televizijski sprejemnik, video, radio, CD stolp, klimatsko napravo, mali kuhalnik, hladilnik, čajno kuhinjo, stranišče in majhen umivalnik.

Na knjižnih policah bibliobusa je na voljo pet tisoč knjig in drugih dokumentov, kar dejansko predstavlja zalogo ene krajevne knjižnice. Poskrbljeno je tako za mlade kot stare, saj se na spodnjih policah bibliobusa nahajajo otroške slikanice, zgoraj pa leposlovne in poljudnoznanstvene knjige ter priročniki. Ko se odpravimo na narodnostno mešano področje, je bralcem na policah na voljo še 300 knjig v madžarskem jeziku. Za izposajo in splošne informacije imamo na razpolago dva računalnika, prenos podatkov je vsak dan ažuriran.

Soboški bibliobus je lani imel 13 prog in 114 postajališč, na katerih nas je obiskalo 21.000 bralcev, ki so si izposodili več kot 31.600 knjig in drugih dokumentov. Knjige smo sprva izposojali na tri, pozneje na dva tedna, članarine ni bilo potrebno plačati, razen za izposajo videokaset. Bralci si povprečno izposojajo 2 do 3 knjige, nekateri malo več, posamezni upokoјenci tudi od 10 do 12 knjig. Če določene knjige ni na policah, je možno naročilo le-te, ki si jo lahko bralec potem izposodi ob naslednjem obisku, torej čez dva tedna. Konkretno določene metodologije za izposajo knjig v potujoči knjižnici nimamo, saj se zmeraj prilagajamo lokalnim in individualnim zahtevam ter željam. Pri tem je potrebno upoštevati tudi mentaliteto podeželskih ljudi in otrok. Mariborski knjižničarji imajo na nekaterih mestih 1–2 urni postanek za izposajo knjig, naša praksa pa se nekoliko razlikuje, saj upoštevamo število prebivalcev majhnih vasic na Goričkem in zato se na določenih postajališčih naš bibliobus ustavi le za 20 do 30 minut, ponekod do ene ure.

Glede na odzivnost, število obiskov in želja naših bralcev bibliobusne proge in urnik voženj vsako leto po potrebi spreminjamo in prilagajamo, kar zmeraj uskladimo tudi z občinami na Goričkem, ki nas financirajo. Občinske prispevke za delovanje potujoče knjižnice določamo na podlagi dolžine proge, ki jih nato mesečno nakazujejo na račun, razen julija in avgusta, ko bibliobus ne vozi. Na podlagi teh denarnih prispevkov potem vsak tretji teden ponujamo kompletno knjižnično oskrbo za določene vasi. Poleg voznika je na bibliobusu še knjižničar, ki na narodnostni progi (od Čikečke vasi do Hodoša) obvlada tako slovenski kot tudi madžarski jezik.

20. septembra 2000 je na podlagi dogovora o kulturnem sodelovanju med Slovenijo in Madžarsko, ki je bil podpisan leto poprej, državno mejo z Madžarsko prvič prečkal bibliobus Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota, ki trenutno poskusno vsak tretji teden nudi izposajo knjig na Gornjem Seniku, v Števanovcih in Monoštru. Ob prvem obisku si je bibliobus prišlo ogledat 120 dijakov in odraslih, od teh se jih je 80 tudi včlanilo, izposodili so si okrog 250 knjig. Če bo povpraševanje po bibliobusni izposoji tudi v drugih krajih, smo pripravljeni našo porabsko progo še razširiti z novimi postajališči.

Jožef Papp

* Prevod članka višjega bibliotekarja Jožefa Pappa iz madžarske bibliotekrske revije A Vas megyei Könyvtárak Értesítője (v prevodu: Knjižničarske novice bibliotekarjev Železne županije, Szombathely), 2000, št. 3, str. 36–38; avtor je dobil za članek priznanje njegovih madžarskih kolegov, saj je bil proglašen za najboljši tekst s področja knjižničarstva, objavljen v letu 2000 v Železni županiji.

... in z bibliobusom*

Fachzeitschrift für Bibliotheken in der Steiermark, Graz, 2012, št. 2, str. s18 – s19

Kot posredovanje književnosti v najširšem pomenu je moč označiti servisne storitve potujoče knjižnice (mobilna biblioteka): bibliobus, katerega registrska tablica (MS knjiga – MS pomeni Mursko Soboto, knjiga je slovenska beseda za Buch) je prikazana na naslovnici (naše revije), ki obratuje že od leta 1995 v obliki modela javno–privatnega partnerstva; trenutno izposoja gradivo na dvanajstih različnih progah /poteh po Murski Soboti in okolici. Stalne točke teh poti so med drugim otroški vrtci, šole, domovi za starejše občane in podobne institucije. Za slovensko manjšino v Porabju in ostale zainteresirane je na Madžarskem na razpolago pet bibliobusnih postaj.

Regionalna in študijska knjižnica v Murski Soboti je privlačna tako z ozirom na infrastrukturne vidike kakor tudi z ozirom na servisne komponente; kar pa jo dela posebno v primerjavi z dobro organiziranimi knjižnicami, je njena lastna predanost medialni oskrbi etničnih manjšin, kajti branje v maternem jeziku navsezadnje omogoča kulturno identiteto. To, da pri tem ne gre za podpiranje enosmerne ideologije, ampak da prevladuje načelo vzajemnosti / obojestranskosti, bi moralo biti vzor marsikateri regiji v preostalih delih Evrope.

Prevod iz nemščine: Vilko Šimon

* Odlomek iz članka V Prekmurju, s podnaslovom Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota (Im Übermurgebiet, Regional- und studienbibliothek Murska Sobota), ki ga je objavil novinar Hannes Ortner v dvojni številki strokovne revije za knjižnice na avstrijskem Štajerskem (Fachzeitschrift für Bibliotheken in der Steiermark), Graz, 2012, št. 2, str. s18 – s19.

Pomen sodelovanja Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti s knjižnicami na Madžarskem

Prirejeno poročilo za čas od 1996 do 2006*

Uvod

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota sodeluje z madžarskimi knjižnicami že štiri desetletja in pol. Kakšno je bilo to sodelovanje v letih med 1961 do 1995, katere oblike so ga bogatile in komu vse je bilo namenjeno, zvemo največ iz prispevkov v dveh zbornikih, ki jih je knjižnica izdala v letu 1996 ob treh svojih obletnicah: ob 35-letnici začetkov sodelovanja z madžarskimi knjižnicami (prvi sta začeli sodelovati soboška knjižnica in županijska knjižnica Berzsényi Dániel Szombathely), ob 50. obletnici svojega delovanja in ob 40-letnici dela nekdanjega njenega študijskega oddelka. Zbornik Soboška knjižnica 1946–1996, Murska Sobota 1996, in dvojezični Sodelovanje ob meji / Együttműködés a határ mentén, Murska Sobota – Szombathely 1996, prinašata za zgodovino murskosoboške knjižnice izčrpne podatke o njej sami, njenem poslanstvu na območju Pomurja, Porabja in širše, o njenem bogatem gradivu, sodelovanju z drugimi knjižnicami itd., predvsem pa posredno tudi nakazujeta, kako z delom nadaljevati. Posebej dvojezični zbornik razen razvoja in uspehov sodelovanja na področju knjižničarstva (o čemer v njem razpravljajo s slovenske strani Nikica Brumen in Jože Vugrinec, z madžarske pa Márta Toldi Pallósi, Miklós Takács, László Sóron in porabski Slovenec Boldizsár Gáspár) prinaša, utemeljuje in nakazuje tudi sodelovanje na drugih področjih družbenega življenja v omenjenem panonskem prostoru. Sestavljajo ga namreč štiri širša poglavja v obeh jezikih. Ta so: Knjižnice in narodne manjšine, Položaj narodnih manjšin v Porabju in Prekmurju, Sodelovanje na področju likovne umetnosti, založništva, glasbe ter Šolstvo, jezik in etnografija. O prikazu narodnih manjšin na področju Prekmurja in Porabja so v zborniku sodelovale take avtoritete kot dr. Vanek Šiftar, dr. Anton Vratuša in dr. András Székely Bertalan, o področju likovne umetnosti, založništva in glasbe so med drugimi poročali mag. Franc Obal, Jože Vild in Ladislav Vöröš ter o šolstvu, jeziku in etnografiji mag. Valerija Perger, dr. Albina Lük-Nećak, Branko Žunec in porabska Slovenka Marija Kozar-Mukič.

Glede na to torej, da je bilo sodelovanje med Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota in knjižnicami na Madžarskem od vsega začetka pa do leta 1995 dobro opisano že v prej omenjenih dveh publikacijah in na mnogih drugih mestih, se bomo v tem prispevku omejili le na čas med leti 1996–2006, ko različne vrste dejavnosti v dobro porabskih Slovencev na Madžarskem in prekmurških Madžarov v Sloveniji na področju knjižničarstva še niso bile prikazane. In naš prikaz zaključili s sklepnimi mislimi o pomenu tega vzajemnega sodelovanja, pri čemer bomo hkrati nakazali, katere smeri tega dela so dobre in zakaj nekatere še bolj poglobiti. Kajti predvsem v zadnjih nekaj letih je opaziti, da sodelovanje slabi in da se opuščajo nekatere njegove oblike in vsebine, kar ni dobro ne za slovensko ne za madžarsko manjšino.

Vsebine in oblike sodelovanja

Soboška pokrajinska oz. po novem zakonu o knjižničarstvu območna knjižnica sodeluje predvsem s petimi knjižnicami na Madžarskem. Kot smo že zapisali, je začela v začetku 60. let najprej sodelovati z županijsko v Sombotelu, kasneje pa še z monoštrsko mestno knjižnico v središču Porabja, potem z županijsko v Zalaegerszegu, v Budimpešti pa z državno knjižnico Széchényi ter z Državno knjižnico tuje literature.¹ Sodelovala je pri naslednjih vrstah dejavnosti, ki jih prikazujemo v desetih poglavjih, in sicer:

- priprava in izmenjava razstav,
- predstavitve knjig in literarna srečanja,
- obiski in vzajemno strokovno izobraževanje,
- zamenjava gradiva in medbibliotečna izposoja,
- delo bibliobusa v Porabju – potujoča knjižnica,
- publiciranje o sodelovanju, gradivu in novostih – objave,
- sodelovanje pri znanstvenem in raziskovalnem knjižničarskem delu,
- intervjuji in izjave za medije,
- mikrofilmanje gradiva,
- promoviranje Porabja v slovenskem nacionalnem prostoru.

Priprava in izmenjava razstav

V letih med 1996 in 2002 je bilo skupaj z madžarsko stranjo pripravljenih ali tematsko prirejenih devet razstav, postavljenih in na ogled pri nas v Murski Soboti ali po madžarskih knjižnicah. Vse te razstave so spremljali katalogi ali vsaj zloženke (tudi dvo- ali večjezične), tista o prvem sombotelskem škofu Jánosu Szilyju, ki je bila odprta 9. decembra 1999 v študijskem oddelku PiŠK, pa je bila ob otvoritvi popestrena s predavanjem škofa dr. Jožefa Smeja o tem dobrotniku Mikloša Küzmiča in o njegovih sedmero knjigah. Predavanja in predstavitve razstavljenih eksponatov so spremljale tudi otvoritve še nekaterih razstav, kar vse je omenjeno v tem zapisu.

Razstave, ki jih navajamo v kronološkem zaporedju, so bile naslednje:

- Med 31. majem in 20. junijem 1996 je bila v prostorih BDMK v Sombotelu na ogled razstava z naslovom Domoznanska književnost v treh prostorih – na Gradiščanskem, v Pomurju in Železni županiji, na kateri je z 1/3 gradiva sodelovala tudi PiŠK Murska Sobota (avtor za slovenski del gradiva je bil Andrej Pavlič, za madžarskega pa József Papp). Na otvoritveni dan je bil organiziran tudi mednarodni simpozij z naslovom Založništvo domoznanskih knjig in periodike na Gradiščanskem,

v Pomurju in Železni županiji, na katerem je s slovenske strani z referatom Bogatenje, raziskava in uporaba domoznanske zbirke v PiŠK Murska Sobota sodeloval bibliotekar domoznanec Andrej Pavlič, sodelujoče pa ob otvoritvi nagovoril ravnatelj PiŠK Jože Vugrinec; le-ta je o pomenu in namenu razstavljenega domoznanskega gradiva dal tudi izjavo za madžarsko državno TV iz Budimpešte in za Radio Murski val iz Murske Sobote.

- Od 5. junija do 17. avgusta 1998 je bila v Murski Soboti postavljena razstava Živeti z mejo, ki je prikazala izbor gradiva o ustvarjalnosti porabskih Slovencev, Slovencev v Radgonskem kotu v Avstriji, prekmurskih Madžarov, Gradiščanskih Hrvatov in Romov (avtorja Andrej Pavlič in József Papp). Med drugim je spremljala simpozij z istim naslovom in bila prav tako postavljena v počastitev občinskega praznika Mestne občine Murska Sobota.
- Od 10. do 14. septembra je bila ob mednarodnem pisateljskem srečanju Vilenica '98 v Lipici postavljena razstava Slovensko-madžarski kulturni stiki, ki jo je spremljal katalog v treh jezikih, predstavil pa Jože Vugrinec.
- Od 9. decembra 1999 do 15. januarja 2000 je bila v študijskem oddelku PiŠK odprta razstava János Szily, škof (1735-1799) ob 200-letnici smrti prvega sombotelskega škofa.
- Od 6. do 27. februarja je PiŠK z razstavo Dragocenosti Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti gostovala v Monoštru in od 2. do 28. marca v Državni knjižnici tuje literature v Budimpešti (Országos Idegennyelvű Könyvtár). Razstavo je odprla veleposlanica Republike Slovenije na Madžarskem Ida Močivnik, predstavil pa s kratkim predavanjem Jože Vugrinec.
- Od 8. februarja do 18. marca 2000 je bila v študijskem oddelku PiŠK na ogled razstava Slovensko-madžarski kulturni stiki, ki jo je spremljal tudi katalog.
- Med 12. aprilom in 5. majem 2001 je bila v študijskem oddelku odprta razstava Madžarsko založništvo na novih poteh, ki je sodila k praznovanju 23. aprila – svetovnega dneva knjige.
- Od 1. oktobra do 10. novembra 2001 je bila prav tako v študijskem oddelku PiŠK na ogled razstava Prekmurska madžarska periodika.
- Vse od 15. marca do 20. aprila 2002 je bila v študijskem oddelku ob madžarskem narodnem prazniku odprta razstava z naslovom Madžarske knjižne dragocenosti in madžarska starejša periodika v murskosoboški knjižnici.

Od leta 2003 do lanskega leta do gostovanj podobnih razstav ali do njih postavitvev z nobene strani – žal – ni več prišlo.

Predstavitve knjig in literarna srečanja

Vseh predstavitev knjig, zbornikov ali literarnih srečanj je v obravnavanem času in za obravnavano področje bilo šest. In sicer:

- Prva predstavitev dvojezičnega zbornika Sodelovanje ob meji, Murska Sobota–Szombathely 1996, ki je omenjen že v uvodu, je bila v Monoštru 29. novembra 1996 (s slovenske strani so ga predstavili dr. Vanek Šiftar, Sándor Varga in Jože Vugrinec, z madžarske pa dr. Zoltan Molnár, Miklós Takács in Márta Toldi Pallósi).
- 27. januarja 1997 je Jože Vugrinec predstavil isti zbornik na Radiu Murski val v oddaji Večernice.
- 9. aprila 1997 je knjižnica v Galeriji v Murski Soboti organizirala predstavitev knjige porabskega Slovence Karla Krajczarja Kralič pa lejpa Vida: slovenske pravljice in povedke iz Porabja. Ljubljana 1996.
- 15. oktobra 1998 je PiŠK skupaj z Baráti Kör Murska Sobota pripravila literarno srečanje s pisateljem madžarske narodnosti iz Vojvodine Nándorjem Gionom, ki že nekaj let živi na Madžarskem. Pisateljevo življenje in delo je na kratko predstavil József Papp.
- 12. aprila 2001 je bilo literarno srečanje s prevajalko in lektorico Orsolyo Gállos v znak praznovanja svetovnega dneva knjige; srečanje je vodil Jože Ternar.
- 5. junija 2003 je Jože Vugrinec v Monoštru porabskim Slovencem predstavil Panonski letopis, Güttenbach 2003, t. i. panonsko letno knjigo, edicijo Gradiščanskih Hrvatov, pri kateri pa sodelujejo tudi prekmurski in porabski pisci prispevkov.

Obiski in vzajemno strokovno izobraževanje

Teh oblik in vsebin skupnega dela je bilo ogromno, zabeleženo imamo 49 takih srečanj, uvrščena pa so v podpoglavja. Vsi ti uradni obiski in vsa srečanja so zabeležena v tem prikazu, poudarjen pa je tudi njihov namen in pomen.

Medsebojni obiski vodij knjižnic in političnih osebnosti – dogovarjanja za nadaljnje delo:

- 9. aprila 1996 je bil na delovnem obisku v BDMK Sombotel ravnatelj PiŠK Murska Sobota, kjer se je dogovoril o izidu dvojezičnega zbornika ob 35-letnici sodelovanja obeh knjižnic (urednika knjige Jože Vugrinec in Miklós Takács) ter o razstavi in simpoziju o domoznanskem gradivu, načrtovanem za mesec maj v tem letu (sogovornica Márta Toldi Pallósi, po Miklósu Takácsu nova ravnateljica sombotelske županijske knjižnice).
- 25. marca 1997 so županijsko knjižnico Berzsényi Dániel obiskali Jože Vugrinec, József Papp in Janez Horvat, kjer so se srečali z Miklóšem Takácsom, Márto Toldi Pallósi in Judit Pavel, hčerko dr. Avgusta Pavla.² Opravili so pogovore o nadaljnjem sodelovanju med PiŠK Murska Sobota in

BDMK Sombotel ter murskosoboški predstavniki predali Pavlovi hčerki pisno zahvalo za gradivo, ki ga je podarila soboški knjižnici. Z njo je ob tej priložnosti tudi opravil intervju novinar kulturne redakcije dela Jože Horvat, predvsem o življenju in delu njenega očeta dr. Avgusta Pavla. Intervju je bil objavljen pod naslovom Pisanje pesmi ga je reševalo stisk vsakdanjika, z nadnaslovom Zgled posrednika in kulturnika v Književnih listih v Delu 10. aprila 1997 na str. 13, medtem ko je ravnatelj PiŠK Vugrinec dal intervju za Radio Slovenija, za oddajo Sotočje.

- 17. septembra 1997 je PiŠK obiskala ravnateljica monoštrske mestne knjižnice Piroška Molnár in se z vodstvom soboške pokrajinske knjižnice pogovarjala o nadaljnjem sodelovanju med knjižnicama v dobro porabskih Slovencev.
- 21. novembra 1997 sta PiŠK obiskala dva visoka uradnika madžarskega ministrstva za kulturo in se z ravnateljem PiŠK Murska Sobota pogovarjala o delu soboške pokrajinske knjižnice v dobro prekmurske madžarske skupnosti; to sta bila Albert Egyed in Katalin Kálóczy.
- 14. septembra 1998 je ravnatelj PiŠK sprejel na uradni obisk veleposlanico Republike Slovenije v Republiki Madžarski Ido Močivnik in se z njo pogovarjal o sodelovanju soboške knjižnice s sorodnimi ustanovami na Madžarskem, o programu PiŠK za leto 1999 za pripadnike madžarske narodnosti v Sloveniji in slovenske na Madžarskem ter o gradnji novega knjižnično-informacijskega središča v Murski Soboti.
- 23. decembra 1999 je bil opravljen obisk na Zvezi Slovencev v Monoštru, na katerem je tekel pogovor o predstavitvi razstave Dragocenosti Pokrajinske in študijske knjižnice v Monoštru v letu 2000, o bibliobusni izposoji v Porabju in o nabavi knjig za porabske Slovence. S slovenske strani so pogovoru prisostvovali József Papp, Stanko Petek, Karel Šavel in Jože Vugrinec. Domov grede so si na Gornjem Seniku ogledali še razstavo o Janošu Küharju.³
- 19. in 20. aprila 2000 je bila na študijskem obisku v PiŠK ravnateljica županijske knjižnice iz Sombotela Márta Toldi Pallósi, ki si je med drugim ogledala tudi krajevne knjižnice na dvojezičnem območju v Prekmurju (v njih se hrani in izposoja madžarsko in slovensko gradivo).
- 23. novembra 2001 je Jože Vugrinec opravil v Monoštru razgovor z generalnim konzulom Republike Slovenije na Madžarskem dr. Zlatkom Muršecem o uspešni izposoji slovenskega gradiva murskosoboške potujoče knjižnice v Porabju in o nadaljnjem sodelovanju PiŠK s slovenskim konzulatom v dobro porabskih Slovencev.

Posamezniki ali skupine knjižničarjev na izobraževanju v knjižnicah na obeh straneh meje:

- Od 20. do 24. januarja 1997 je bila v PiŠK na strokovnem izpopolnjevanju Agneška Horváth iz Mestne knjižnice Monošter.
- Od 10. do 15. marca 1997 je bila v študijskem oddelku PiŠK pri hungaristu Józsefu Pappu na delovni praksi porabska Slovenka Brigita Farkaš, študentka 3. letnika Visoke šole iz Sombotela.
- 26. marca 1998 je obiskal Mestno knjižnico Monošter József Papp in se seznanil z računalniškim sistemom v tej knjižnici, ki hrani in izposoja tudi precej gradiva v slovenskem jeziku.
- Od 20. do 25. aprila 1998 sta bila na izobraževalnem popotovanju po Sloveniji dva knjižničarja – János Kapella iz Kőszega in Sándor Sarkadyja iz Šoprona – ogledala sta si murskosoboško knjižnico

in spoznala še naslednje: lendavsko, Univerzitetno knjižnico Maribor, mestno knjižnico v Mariboru, spoznala sta delovanje sistema COBISS, se udeležila seminarja šolskih knjižničarjev na Osnovni šoli v Genterovcih itd.

- Med 16. in 18. novembrom 1998 sta se delavca PiŠK Andrej Pavlič in József Papp udeležila izobraževanja madžarskih knjižničarjev v Monoštru.
- Od 23. do 25. aprila 1999 se je József Papp v Budimpešti udeležil knjižnega festivala.
- Med 27. septembrom in 1. oktobrom 1999 je bil na recipročnem strokovnem izobraževanju v sombotelski županijski knjižnici bibliotekar domoznanec Andrej Pavlič, ki je poleg BDMK spoznal večino večjih knjižnic v Železni županiji.
- 18. oktobra 1999 sta se bibliotekarja Andrej Pavlič in József Papp udeležila Knjižničarskega dne v Kőszegu.
- Med 6. in 9. novembrom 2000 sta se bibliotekar PiŠK Andrej Pavlič in višja knjižničarka Jasna Nuskern udeležila štiridnevnega strokovnega izpopolnjevanja v Kőszegu v Železni županiji.
- 3. in 4. oktobra 2001 je PiŠK sprejela na študijski obisk tri bibliotekarje iz županijske knjižnice v Nyíregyházi.
- 6. decembra 2001 je študijski oddelek PiŠK v Murski Soboti obiskala skupina študentov bibliotekarstva z Visoke šole v Sombotelu, se seznaniła z delom in gradivom murskosoboške knjižnice, z oblikami sodelovanja te knjižnice z madžarskimi ustanovami iste vrste ter bila seznanjena o tem, da se je začela v letu 2000 v Murski Soboti graditi nova knjižnična stavba.

Udeležba knjižničarjev na strokovnih posvetovanjih:

- Med 12. in 16. februarjem 1996 se je delavec PiŠK za hungariko József Papp v državni knjižnici Széchényi v Budimpešti udeležil Predstavitve računalniških programov v madžarskih knjižnicah.
- Med 17. in 19. julijem 1996 se je isti strokovni delavec, ki je poleg vodje knjižnice najbolj odgovoren za sodelovanje z madžarskimi knjižnicami, udeležil v Tati, mestecu blizu Győra, strokovnega srečanja madžarskih domoznanskih knjižničarjev.
- Med 7. in 9. novembrom 1996 se je József Papp v Kecskémetu udeležil strokovnega srečanja madžarskih in tujih knjižničarjev.
- 20. marca 1997 se je delavec za hungariko udeležil srečanja predstavnikov madžarskih knjižničarjev iz sosednjih držav – Slovenije, Slovaške, Ukrajine in Romunije v Državni knjižnici Széchényi v Budimpešti.
- Od 23. do 25. julija 1997 se je v Miškolcu udeležil srečanja madžarskih domoznancev József Papp in imel na njem referat z naslovom Madžarski časniki v Prekmurju od 1884 do danes.
- Od 6. do 9. avgusta 1997 se je v Kecskémetu letnega zborovanja madžarskih knjižničarjev udeležil József Papp, ki je na njem predstavil knjižnično bazo podatkov v Sloveniji oz. slovenski vzajemni katalog.
- 6. oktobra 1997 sta se v Monoštru narodnostnega knjižničarskega dne udeležila bibliotekar Jó-

zsef Papp in višja knjižničarka Metka Srakova; le-ta je na prireditvi predstavila revije za otroke, ki izhajajo v Sloveniji.

- 9. oktobra 1997 se je József Papp udeležil strokovnega srečanja knjižničarjev iz Železne županije v Körmendu.
- Od 15. do 18. julija 1998 se je isti strokovni delavec PiŠK v Kiskunhalasu udeležil srečanja madžarskih domoznanskih bibliotekarjev.
- Od 29. julija do 1. avgusta 1998 se je József Papp v Salgótarjanu udeležil letnega srečanja madžarskih bibliotekarjev, kjer je imel poročilo z naslovom Sodelovanje med slovenskimi in madžarskimi knjižnicami (1963–1998).
- 28. aprila 1999 sta se bibliotekarja PiŠK Andrej Pavlič in József Papp udeležila enodnevnega srečanja narodnostnih knjižničarjev v Monoštru.
- 18. in 19. maja 1999 se je bibliotekar hungarist udeležil strokovne konference z naslovom Narodnostne knjižnice in njihovi fondi v Podonavju, ki je bila v Sombotelu. Na tem znanstvenem srečanju je imel referat z naslovom Knjižnična mreža v Prekmurju.
- Med 13. in 16. julijem 1999 se je József Papp v Đuli udeležil posvetovanja madžarskih domoznanskih bibliotekarjev.
- 4. in 5. avgusta istega leta se je isti delavec PiŠK udeležil letnega strokovnega srečanja madžarskih knjižničarjev, ki je bilo v Pápi, mestecu blizu Veszpréma.
- Enotedenski mednarodni domoznanski tabor mladih je Madžarska organizirala v Balatonberényu med 6. in 13. avgustom tega leta; iz PiŠK se ga je kot mentor udeležil József Papp.
- Med 26. in 30. marcem 2000 se je József Papp v Zamárdi udeležil posvetovanja Metodika pisanja razpisa ali konkuriranja na razpisih, ki ga je organizirala županijska knjižnica v Kaposvárju.
- Med 26. in 28. julijem 2000 se je v Székesfehérváru József Papp udeležil strokovnega srečanja madžarskih domoznanskih knjižničarjev.
- Od 10. do 12. avgusta 2000 se je bibliotekar József Papp v Esztergomu udeležil letnega strokovnega srečanja madžarskih knjižničarjev.
- Od 25. do 27. oktobra 2000 je v Veszprému na bralnem taboru aktivno sodeloval József Papp iz PiŠK.
- 28. maja 2001 sta se bibliotekarja Andrej Pavlič in József Papp v Kőszegu udeležila strokovnega srečanja knjižničarjev Železne županije.
- Med 18. in 20. julijem 2001 je bil bibliotekar József Papp v Kaposvárju na srečanju madžarskih domoznanskih knjižničarjev.

Strokovne ekskurzije madžarskih knjižničarjev v Sloveniji in slovenskih na Madžarskem:

- 24. in 25. maja 1996 je PiŠK skupaj z Društvom bibliotekarjev Pomurja organizirala ekskurzijo v Budimpešto, ki se je udeležilo trinajst delavcev knjižnice. Skupaj z ostalimi člani stanovskega društva so si ogledali OSzK, Madžarsko narodno galerijo, Matjaževo cerkev in baziliko sv. Štefana,

madžarski parlament, Trg herojev in Galerijo lepih umetnosti. Obiskali so tudi slovensko veleposlaništvo v Budimpešti, kjer jih je sprejel in jim ga razkazal veleposlanik Ferenc Hajós.

- 15. in 16. decembra 1997 je PiŠK organizirala in vodila ekskurzijo članov Madžarskega bralnega društva po Sloveniji (Murska Sobota – Lendava – Ljubljana – Koper – Piran – Portorož in celo čez italijansko mejo – v Italijo, v Trst).
- 24. junija 1998 je bila izvedena ekskurzija delavcev PiŠK v Porabje, na kateri so si ogledali krajevno knjižnico na Gornjem Seniku in mestno v Monoštru, obiskali grobove Jožefa Košiča⁴ in Janoša Kúharja na Gornjem Seniku, etnografski muzej v Monoštru, kulturno-informacijski center Zveze Slovencev na Madžarskem v nastajanju in sakralne spomenike v Monoštru in Rönöku na madžarsko-avstrijski meji.
- Od 13. do 16. avgusta 1998 je bila na obisku v Sloveniji skupina knjižničarjev iz Székesfehérvárja iz Bele županije na Madžarskem, ki jih je po pomurskih in slovenskih knjižnicah vodil bibliotekar József Papp.
- 17. septembra 1998 je soboško pokrajinsko knjižnico obiskala skupina knjižničarjev iz porabskih knjižnic. Porabski knjižničarji so si ogledali PiŠK, stalne razstave v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota, nekatere naše najpomembnejše sakralne kulturne spomenike (cerkvi v Martjancih in Bogojini), lendavsko knjižnico in galerijo na lendavskem gradu.
- 2. oktobra 1998 je PiŠK sprejela na informativni obisk sedemintrideset budimpeštanskih bibliotekarjev – članov madžarskega knjižničarskega društva (največ jih je bilo iz knjižnice Gorkega), ki so bili v dneh med 2. in 4. oktobrom na ekskurziji v naši državi, po kateri jih je vodil József Papp.
- Med 6. in 9. majem 1999 je PiŠK pomagala pri izvedbi ekskurzije knjižničarjev iz Kecskémeta in Debrecena po Sloveniji, ki so obiskali knjižnice v Mariboru, Ljubljani in Kopru. Kot vodič jih je spremljal bibliotekar József Papp.
- Društvo bibliotekarjev Pomurja in PiŠK sta 10. in 11. septembra 1999 organizirala dvodnevno ekskurzijo na Slovaško in Madžarsko. V tej drugi državi so si pomurski knjižničarji ogledali baročno mesto Győr, ki stoji ob sotočju Donave in Rabe, ter knjižnico benediktinskega samostana v Panonhalmi.
- Med 4. in 6. majem 2000 je PiŠK soorganizirala ekskurzijo madžarskih knjižničarjev po Sloveniji; na njej jih je spremljal hungarist József Papp.

Zamenjava gradiva in medbibliotečna izposoja

Konec leta 1996 je PiŠK Murska Sobota sombotelski županijski knjižnici v letni zamenjavi knjig in drugega gradiva poslala 440 enot monografij, 13 videokaset, 17 CD-plošč in 8 avdiokaset, skupaj 478 enot gradiva (ali v tolarški vrednosti 1.385.236,00 SIT), od Madžarov pa za »dvojezične« prekmurske knjižnice prejela 153 enot knjig in 5 videokaset (v vrednosti 105.296 forintov).

23. decembra 1997 smo zamenjali gradivo z županijsko knjižnico v Sombotelu za potrebe prekmurskih Madžarov in porabskih Slovencev: PiŠK dala 366 knjig, 4 avdio kasete, 23 video kaset in 3 CD-Rome v skupni vrednosti 1.173.966,00 SIT, od BDMK pa dobila 294 knjig in 7 video kaset v skupni vrednosti 258.288 forintov; predaja je bila opravljena v Sombotelu (z naše strani sta sodelovala bibliotekarja Andrej Pavlič in József Papp).

In tako naprej, vse do leta 2001. Od tu dalje pa vse do danes pa se je občutno znižalo število zamenjanih enot, o čemer nam priča naslednji podatek: PiŠK je v letih od 2002–2006 madžarski strani poslala vsega skupaj 366 enot gradiva, v istem času petih let pa od BDKM Szombotel dobila 620 enot madžarskega gradiva (razlika med knjižnicama torej 254 enot v minus soboške).

V skupnem seštevku sta si obe strani dokaj blizu, saj je namreč BDMK v prvih letih te vrste dejavnosti (v 60. in 70. letih) veliko izdatneje zalagala naše knjižnice z madžarskim gradivom, kot soboška njihove, med leti 1980–2000 je bilo poslano veliko več slovenskega gradiva, ki je bilo ves čas financirano iz državnega proračuna, madžarska stran pa je ponovno radodarnjša – kot vidimo – v zadnjih nekaj letih.

Skoraj popolnoma je opuščena medbibliotečna izposoja gradiva. Le-ta namreč po svoji tradicionalni poti – po pošti – med PiŠK in madžarskimi knjižnicami več sploh ne poteka. Gre bolj za vzajemno izmenjavo informacij po elektronski pošti (v zadnjih nekaj letih v povprečju po ena taka informacija na teden ali z ene – slovenske – ali z druge – madžarske strani).

Najslabše pa bi bilo, če bi zamenjava slovenskega in madžarskega gradiva za manjšini – slovensko na Madžarskem in madžarsko v Sloveniji – popolnoma ugasnila.

Delo bibliobusa v Porabju – potujoča knjižnica

Najnovejša, najuspešnejša in najpotrebnejša vrsta dela murskosoboške knjižnice za porabske Slovence pa je potujoča knjižnica. Bibliobus PiŠK je začel prestopati državno mejo med Slovenijo in Madžarsko 20. septembra 2000 in začel vršiti bibliobusno izposajo v treh krajih in na štirih postajališčih: na Gornjem Seniku, v Števanovcih in na dveh mestih v Monoštru – pred osnovno šolo in pred Slovenskim domom. Najprej je prestopal mejo vsake tri tedne enkrat ter poskusno za eno leto, ker pa so se Porabci nanj močno navezali, danes prestopa mejo enkrat na dva tedna (miruje edino v poletnih mesecih juliju in avgustu). Izposoja prav tako na štirih postajališčih, kot je ves čas, vendar s to razliko, da je ukinjeno izposojevališče – žal – pri osnovni šoli in nanovo uvedeno v Slovenski vesi. Tako je npr. v letu 2006 na teh postajališčih imel 1.666 obiskov in 10.625 izposojenih enot, medtem ko ga je npr. v času od 1. januarja 2001 do 31. decembra 2006 obiskalo 8.795 uporabnikov, ki so si izposodili 50.835 enot gradiva (nekaj poskusnih mesecev izposoje od septembra do decembra 2000, ko so se ljudje šele navajali nanj, v tej statistiki ne prikazujemo).

Bibliobusna izposoja slovenskega gradiva murskosoboške knjižnice med porabskimi Slovenci pomeni v zgodovini te knjižnice pravi podvig, saj je edini take vrste v tem delu Evrope. Kar pa je pri tem najbolj pomembno, je to, da prispeva k dvigu bralne kulture in k poznavanju slovenskega knjižnega jezika, vsaj malo pa tudi – v to smo prepričani – k nacionalni osveščenosti porabskega Slovenca.

Publiciranje o sodelovanju, gradivu in novostih – objave

Vseh objav, ki se tičejo sodelovanja s knjižnicami na Madžarskem, o gradivu in njihovi zamenjavi ter o novostih v knjižničarstvu na obeh straneh meje, njihovi avtorji pa so strokovni delavci soboške knjižnice, je bilo v obravnavanem obdobju, torej med leti 1996 – 2006, po številu petintrideset. Prispevki so bili publicirani v madžarskih in slovenskih publikacijah, odvisno od tega, komu so bili namenjeni. Tako da so po eni strani seznanjali slovenskega bralca o stanju knjižničarstva na Madžarskem oz. predvsem v Železni županiji, v katero sodi tudi Porabje, in madžarskega bralca o položaju ter razvitosti slovenskega knjižničarstva, v njem pa še posebej pomurskega.

Te objave, ki jih navajamo kronološko, so bile naslednje:

- Jože Vugrinec: Sodelovanje med murskosoboško knjižnico in Županijsko knjižnico Dániel Berzsenyi Szombathely (1974–1995). Sodelovanje ob meji / Együttműködés a határ mentén, Murska Sobota – Szombathely 1996, str. 34–42 (v slov.) in 43–51 (v madž.).
- Jože Vugrinec: Uvodne misli. Sodelovanje ob meji / Együttműködés a határ mentén, Murska Sobota – Szombathely 1996, str. 11–12 (v slov.) in 13–14 (v madž.).
- József Papp: Pet dni na študijskem potovanju v Železni županiji kot gost Skupnosti Alpe–Jadran. Knjižničarske novice 6 (1996) 4, 9. april 1996, str. 11–13.
- József Papp: Računalniško izobraževanje v Budimpešti. Knjižničarske novice 6 (1996) 4, 9. april 1996, str. 11–13.
- József Papp: Srečanje domoznanskih knjižničarjev na Madžarskem. Knjižničarske novice 6 (1996) 8–9, 6. september 1996, str. 5.
- Jože Vugrinec: Ivan Camplin – petinosemdesetletnik. Slovenski koledar 1997. Letopis Slovencev na Madžarskem. Murska Sobota 1996, str. 71–75.5
- József Papp: Számítógépes hálózat Muravidéken / Računalniško omrežje v Prekmurju. Könyves ház, kulturális lap, VI. 4. sz. 1996. december, str. 6–7.
- Jože Vugrinec: Domoznansko gradivo na Gradiščanskem, v Pomurju in Železni županiji. Knjižničarske novice 6 (1996) 10, 7. oktober 1996, str. 16–17.
- József Papp: Madžarski knjižničarji v Sloveniji. Knjižničarske novice 1997, št. 6, str. 2.
- József Papp: Szlovéniai pillanatképer a könyvtárak háza tájáról: 1996 és 1997 / Utrinki iz slovenskih knjižnic – načrti in rezultati leta 1996 in 1997. Könyvtári Levelezőlap 1998, št. 1, str. 31.6
- József Papp: Szlovéniai magyar és kétnyelvű könyvek bibliográfiája 1993–1997 / Bibliografija madžarskih in dvojezičnih knjig v Sloveniji 1993–1997. Naptár 1988, Lendava 1997, str. 110–121.

- József Papp: Obisk dveh madžarskih knjižničarjev v Sloveniji. Knjižničarske novice 8 (1998) 5, str. 2–3.
- József Papp: V znamenju tisočletja – 32. letni občni zbor madžarskih knjižničarjev. Knjižničarske novice 8–9 (2000) avgust–september 2000, str. 13–14.
- Andrej Pavlič: Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota razstavlja svoje dragocenosti v Monoštru in Budimpešti. Knjižničarske novice 3 (2000), str. 13–14.
- Jože Vugrinec: Szilyjeva podpora Miklošu Küzmiču (zloženka). PiŠK Murska Sobota, 8. dec. 1999 – 15. jan. 2000.
- Jože Vugrinec: Szilyjeva podpora Miklošu Küzmiču. Košičev teden XII, KS Bogojina, Bogojina 2000, str. 33–34 (ponatis članka iz zloženke, omenjene v tč. 6.15).
- Karel Šavel: Potujoča knjižnica v Baški in Porabju. Soboške novine, 30. september 2000, št. 19, str. 16.
- József Papp: Murskosoboški bibliobus v Porabju. Népszerűség, 28. september 2000, str. 10.
- Jože Vugrinec: S potujočo knjižnico med porabske Slovence. Knjižničarske novice 10 (2000), str. 5–6.
- József Papp: Bibliobusz a Muravidéken / Bibliobus v Prekmurju. A Vas megyei Könyvtárak Értesítője, 2000, št. 3, str. 36–38.7
- Jože Vugrinec: Nikici Brumen v spomin (1929–2001). Porabje, leto XI, Monošter, 26. julija 2001, št. 15, str. 8.
- József Papp: Lendvai nyomdatörténet / Zgodovina lendavskega tiskarstva. Muratáj 2002, št. 1–2, str. 82–89.
- Jože Vugrinec: Dan spominov in tovarštva na Petanjcih. Slovenski koledar 2003. Letopis Slovencev na Madžarskem. Monošter 2002, str. 63–66.
- Andrej Pavlič: Predstavitev izbranega gradiva Avgusta Pavla. Avgust Pavel. Slavistično društvo Maribor, Maribor 2003.
- Jože Vugrinec: Jožef Gjuran (ob 90–letnici rojstva). Slovenski koledar 2004, Monošter 2003, str. 64–67.
- József Papp: Híres személyiségek, neves emberek a Muravidéken – irodalmi és életrajzi lexikon az interneten / Znamenite osebnosti Prekmurja – biografski leksikon na intrnetu. In: A határon túli magyar könyvtárosok IX. Zempléni nemzetközi konferenciája. A határon inneni és túli könyvtárak érdekközvetítő tevékenysége. Sárospatak, 2003. szept. 9.–11., Sárospatak, 2004, str. 59–61.
- Jože Vugrinec: Jubilejni Panonski letopis 2003. Slovenski koledar 2004. Letopis Slovencev na Madžarskem. Monošter 2003, str. 46–50.
- József Papp: Teljes szövegű digitális gyűjtemények és adatbázisok kínálata Szlovéniában / Digitalne zbirke in podatkovne baze v Sloveniji. – Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 51. évf. 2004, št. 6, str. 241–248.
- József Papp: Új épületben a muraszombati könyvtár / Soboška knjižnica v novi zgradbi. Könyvtári Levelezőlap, 2004, št. 3, str. 22–23.
- József Papp: Az egységes könyvtári rendszer és a teljes szövegű adatbázisok Szlovéniában / Digi-

talne zbirke in podatkovne baze v Sloveniji. In: Magyar Könyvtárosok VI. Világtalálkozója. 2004. jul. 11.–12. Budapest, Könyvtári Intézet, 2004, str. 75–88.

- József Papp: Magyar könyvek muravidéki szlovén tájnyelven – bibliográfia 1715 – 1944 / Madžarske knjige v prekmurskih prevodih – bibliografija 1715–1944 (2005).
- Jože Vugrinec: Božo Gašpar / Boldizsár Gáspár (1944–2005). Knjižnica 49, 1–2, Ljubljana 2005, str. 273–275.
- József Papp: Zgodovina hodoške šole od začetkov do leta 1949 / A hodosi iskola története – a kezdetektől 1949–ig. V: Zgodovina Hodoša in Krplivnika / Hodos és Kapornak története. Lendava / Lendva, Magyar Nemzetiségi és Művelődési Intézet, 2005, str. 219–227.
- Jože Vugrinec: In memoriam Božo Gašpar (1944–2005). Košičevi dnevi XVII, Bogojina 2005, str. 94–97.
- József Papp: A muraszombati regionális könyvtár feladatai és szerepe a kistérségi nemzetiségi könyvtárak ellátása és működtetése terén / Naloge in vloga murskosoboške knjižnice na področju oskrbe in delovanja narodnostnih knjižnic. V: A nemzetiségileg vegyesen lakott terület könyvtárainak helyzete / urednica Žužana Žoldoš. Lendava: Knjižnica : Könyvtár, 2006, str. 73–83.

Kot je videti iz navedenih objav, sta največ prispevkov o sodelovanju med knjižnicami, o gradivu le–teh in novostih na področju knjižničarstva v obeh državah prispevala bibliotekar hungarist József Papp (19), bibliotekarski svetovalec Jože Vugrinec (13), ostale tri pa bibliotekar domoznanec Andrej Pavlič (2) ter knjižničar Karel Šavel (1).

Sodelovanje pri znanstvenem in raziskovalnem knjižničarskem delu

Murskosoboška območna knjižnica, županijska iz Sombotela ter državna iz Budimpešte sodelujejo tudi na tem področju, a je oblik in vsebin pri znanstvenem in raziskovalnem delu precej manj, kot na drugih področjih sodelovanja. V času, ki ga obravnavamo, jih je bilo sedem, predstavljamo pa jih – tako kot smo prejšnje – v kronološkem zaporedju. In sicer:

- 31. maja 1996 je BDMK v Sombotelu pripravila mednarodni simpozij z naslovom Založništvo domoznanskih knjig in periodike na Gradiščanskem, v Pomurju in Železni županiji, ki so se ga s slovenske strani kot gostje udeležili dr. Vanek Šiftar, Ernest Ružič, József Papp, Jože Vugrinec in Andrej Pavlič, ki je na srečanju podal referat Bogatenje, raziskava in uporaba domoznanske zbirke v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota.
- PiŠK je 16. februarja 1998 v Murski Soboti skupaj z madžarskim društvom Baráti Kör organizirala predavanje prof. Jožeta Fila Pesnika svobode – Petőfi in Prešeren, ki se ga je med drugimi udeležil tudi veleposlanik Republike Madžarske v Sloveniji István Ősz.
- Med 8. in 11. junijem 1998 sta bibliotekarja PiŠK Murska Sobota Andrej Pavlič in József Papp obiskala državno knjižnico Széchényi v Budimpešti, kjer sta odkrivala in raziskovala starejše slovensko (prekmursko) gradivo, shranjeno v tej madžarski državni ustanovi.

- Med 6. in 9. aprilom 1999 se je bibliotekar József Papp udeležil delavnice, v kateri je bil predstavljen program ORBIS (strokovna obdelava šolskih zbornikov) v Državni pedagoški knjižnici in muzeju (Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum) v Budimpešti.
- Od 10. do 14. maja 1999 je bibliotekarka iz OSzK v Budimpešti Mária Beck raziskovala v madžarščini pisano periodiko, ki je izhajala (ali še izhaja) v Prekmurju.
- 20. septembra 2001 sta na mednarodnem strokovnem posvetu, na katerem so sodelovali madžarski in slovenski strokovnjaki s področja knjige, tiskarstva in bibliotekarstva in na katerem je bil hkrati predstavljen faksimile Postille Györgya Kultsárja (original izšel v Lendavi leta 1574), imela predavanji: Jože Vugrinec z naslovom Prekmurski slovenski protestantski pisci v 18. in 19. stoletju in József Papp Tiskarstvo v Lendavi.
- 15. in 16. novembra 2001 sta se bibliotekarja PiŠK Suzana Szabo Pahič in József Papp v Sombotelu udeležila posveta z naslovom Regionalne informacijske družbe in knjižnice, na katerem je imel drugi drugega dne posvetovanja predavanje Regionalne informacijske možnosti v Sloveniji in murskosoboška knjižnica.

Pri tem delu sta se že zaradi svojih zadolžitev v PiŠK Murska Sobota največ udeleževala njena bibliotekarka József Papp in Andrej Pavlič.

Intervjuji in izjave za medije

Ob vsaki pomembnejši prireditvi v zvezi s sodelovanjem in uspehi na knjižničarskem področju na eni ali na drugi strani so bili prisotni tudi mediji, ki so o stvareh, dogajanjih in dogovarjanjih poročali. Zato je tudi intervjujev, daljših ali krajših izjav delavcev soboške knjižnice bilo v teh letih kar precej. Naj jih naštejemo:

- 23. oktobra 1996 je dal intervju za Radio Slovenija za oddajo Sotočje ravnatelj PiŠK Jože Vugrinec, in sicer o sodelovanju knjižnice z madžarskimi in o 50-letnici delovanja soboške knjižnice (predvajano 28. oktobra).
- 6. oktobra 1997 je dala intervju za oddajo Slovenski utrinki za madžarsko nacionalno televizijo – dopisništvo Szombathely – višja knjižničarka Metka Sraka, in sicer o slovenskih otroških in mladinskih revijah.
- 21. januarja 1998 je za oddajo Radia Slovenija Sotočje dal intervju o sodelovanju PiŠK z madžarskimi knjižnicami Jože Vugrinec.
- 25. februarja 1998 dal za TV Slovenija Jože Vugrinec izjavo o sodelovanju z Madžarsko in o nujnosti gradnje nove knjižnice v Murski Soboti.
- 16. julija 1998 je dal ravnatelj PiŠK-a intervju za Radio Slovenija za oddajo Sotočje o sodelovanju z madžarskimi knjižnicami v dobro porabskih Slovencev in prekmurskih Madžarov.
- 13. januarja 1999 je za Radio Slovenija za oddajo Sotočje dal intervju ravnatelj PiŠK o sodelovanju med to knjižnico in knjižnicami na Madžarskem v dobro prekmurskih Madžarov in porabskih Slovencev.

- 21. januarja 1999 dal Jože Vugrinec izjavo za TV Madžarske – dopisništvo Sombotel – o zapuščini dr. Avgusta Pavla, ki se hrani v murskosoboški knjižnici.
- 30. septembra istega leta je Jože Vugrinec dal izjavo za madžarsko televizijo – dopisništvo v Sombotelu – o pomenu Nouvega zákona Števana Küzmiča, saj je v tem letu izšel faksimile tega najpomembnejšega dela starejše prekmurske književnosti.⁸
- 4. maja 2000 je Jože Vugrinec dal kratek intervju za Radio Slovenija, za oddajo Sotočje, o sodelovanju murskosoboške knjižnice z madžarskimi.
- Intervju Jožeta Vugrinca za Radio Monošter o novi pridobitvi murskosoboške knjižnice – potujoči knjižnici in o knjižnični novogradnji v Murski Soboti – 7. junij 2000.
- Istega dne je ravnatelj knjižnice dal intervju enake vsebine za madžarsko televizijo – dopisništvo v Sombotelu.
- 7. septembra 2000 je isti govorec dal izjavo za Radio Slovenija – za oddajo Sotočje – o »prestopanju« potujoče murskosoboške knjižnice čez slovensko–madžarsko mejo oz. o bibliobusni izposoji slovenskega gradiva med porabskimi Slovenci na Madžarskem.
- Karel Šavel in Jože Vugrinec sta 20. septembra 2000, ko je začel bibliobus »prestopati« slovensko–madžarsko mejo, dala izjavi za madžarsko televizijo – slovenski program – o bibliobusni izposoji v Porabju.
- Istega dne je dal kratek intervju za Slovenski radio Monošter Jože Vugrinec o isti stvari, o bibliobusni izposoji v Porabju.
- O isti temi – o bibliobusni izposoji v Porabju – je 27. septembra na TV Kanal 10 Murska Sobota dal intervju Karel Šavel.
- 2. novembra 2000 je za TV Slovenija dal Jože Vugrinec izjavo o novi obliki sodelovanja PiŠK Murska Sobota z BDMK Sombotel – o bibliobusni izposoji v Porabju.

Izjave so za slovenske in madžarske elektronske medije s slovenske strani dajali strokovni delavci PiŠK.

Mikrofilmanje gradiva

Pri mikrofilmanju gradiva gre za prenašanje prekmurskih madžarskih publikacij, slovenskih starejših narečnih tiskov in nekaj novejših v slovenskem knjižnem jeziku na mikrofilme. To delo je za Madžare in za murskosoboško knjižnico opravljala v treh zadnjih letih skupina bibliotekarjev iz Državne knjižnice Széchényi v Budimpešti pod vodstvom bibliotekarja Zoltana Nagya. Tu je potrebno posebej omeniti leto 2004, ko nam je ta madžarska knjižnica ob nastajanju referata Jožeta Vugrinca Nahažališča sedmero knjig Mikloša Küzmiča podarila sedem mikrofilmanih knjig tega najpomembnejšega prekmurskega katoliškega pisca iz 18. stoletja, in sicer 5 izdaj njegove Knige molitvene (prvotisk iz l. 1783, in izdaje iz let 1869, 1891, 1909 in 1941) ter knjigi Pomouč betežnih i mirajoučih (1781) in Slovenski silabikár (1780). To je toliko bolj pomembno, ker polovice teh izdaj soboška knjižnica do tega časa ni imela, ima pa jih omenjena državna knjižnica na Madžarskem.

Mikrofilmanja gradiva v Murski Soboti so bila v obravnavanem obdobju opravljena tri. Prvo med 7. in 11. novembrom 2000, drugo med 17. in 21. majem 2004 in tretje med 26. ter 29. septembrom 2005. Vse je vodil Zoltan Nagy. Pri prvem sta mu pomagali bibliotekarki Piroška Strohl in Zsuzsa Verderics, pri drugem poleg Strohlove še Anna Zseli in pri tretjem ponovno zadnji dve. Mikrofilmi so bili napravljeni za obe sodelujoči knjižnici, torej za državno Széchényi v Budimpešti in za PiŠK v Murski Soboti. Na ta način je murskosoboška knjižnica prišla do več kot 30.000 posnetkov na mikrofilmih.

Pomembnejša prekmurska madžarska, slovenska (narečna in knjižna) ter prekmurska zamejska mikrofilmana periodika je naslednja (navajamo jo kronološko):

Prekmurski madžarski periodični tisk: Múraszombat és Vidéke (1884–1944), Alsó–Lendva és Vidéke (1897), Délzala (1898–1899), Alsó–Lendvai Híradó (1899–1919), Szabadság (1923–1925), Néplap (1926), Népujság (1926–1929), Népujság (1958–2003) in drugi.

Prekmurski slovenski periodični tisk (narečni in v knjižnem jeziku): Mörszka krajina (1922–1928), Novine Slovenske krajine (1913–1941), Ljudska pravica (1934–1945), Pomurski vestnik (1956–1957), Vestnik (2004) in Delo (2003, 2004).

Zamejski prekmurski periodični tisk (narečni): Amerikanski Slovenec (1927–1929, 1940–1945).

Bibliotekar Zoltan Nagy iz Budimpešte je z dvema sodelavcema gradivo PiŠK fotografiral tudi jeseni 2007, vendar to še ni preneseno na mikrofilme in ne kompletirano.

Promoviranje Porabja v slovenskem nacionalnem prostoru

K promociji oz. poznavanju Porabja in slovenskega porabskega človeka v slovenskem nacionalnem in kulturnem prostoru spada kar nekaj oblik sodelovanja, ki smo jih omenjali že prej, posebej pa moramo poudariti, da so v obdobju med 1996 – 2006 k temu največ prispevale naslednje stvari:

Izdaja zbornika Sodelovanje ob meji, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota – Berzsényi Dániel Megyei Könyvtár Szombathely 1996, v obeh jezikih, ki je omenjen že v uvodu tega sestavka in v katerem je neposredno ali posredno govor o Porabju (neposredno se nanj nanašajo npr. članki Porabski Slovenci in elektronski mediji /Ernest Ružič/, Narodnostno šolstvo v Porabju na Madžarskem /Valerija Perger/, Slovenski jezik v Porabju /Albina Lük–Nečak/, Slovenska besedila o Porabju – med strahom in upanjem /Branko Žunec/, Skupne poteze slovenske in madžarske kulture /Marija Kozar–Mukič/ in Mestna knjižnica v Monoštru /Boldizsár Gáspár/, posredno pa vsi ostali).

Priprava in postavitve razstave Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota z naslovom Sloveno–madžarski kulturni stiki, ki je bila na ogled med 10. in 14. septembrom 1998 v hotelu Maestozo v Lipici ob mednarodnem pisateljskem srečanju »Vilenica 1998«, ob kateri je izšla tudi brošura z enakim naslovom v treh jezikih – slovenskem, madžarskem in angleškem. Avtorja razstave in teksta v publikaciji sta bila Andrej Pavlič in József Papp, o slovensko–madžarskih kulturnih stikih pa je v otvoritvenem nagovoru spregovoril Jože Vugrinec.

Mednarodno posvetovanje Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost, ki ga je skupaj z Ustanovo dr. Šiftrajeva fundacija Petanjci organizirala Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota v Murski Soboti 14. in 15. julija 2003. S porabske strani so npr. na njem aktivno sodelovali Marija Bajzek-Lukács z referatom Prekmurščina v slovarjih, Marija Kozar-Mukič z razpravo Porabske pesmi v Štrekljevi zbirki in Marijana Sukič s poročilom Vloga slovenskih medijev (časnik Porabje, Radio Monošter) ter kulturnih skupin pri ohranjanju porabskega narečja.

Čutiti je potrebo po še večjem sodelovanju porabskih Slovencev na podobnih mednarodnih znanstvenih srečanjih in objavi njihovih člankov v zbornikih s takih srečanj. Tako bodo sami najbolj verodostojno seznanjali vseslovenski in širši – mednarodni – prostor s svojimi problemi in dosežki.

Sicer pa, RTV Slovenija bi morala imeti stalnega dopisnika iz Porabja, tako kot ga imata avstrijska Koroška in primorski Slovenci v Italiji.

Zaključek

Zaključimo s stavkom: Slovensko knjigo v Porabje! Pa naj bo to leposlovna, verska, šolska ali znanstvena, naj bo to knjiga za otroke, mladino ali odrasle. To je ena od nalog soboške območne knjižnice in najbistvenejša sestavina sodelovanja naše ustanove z madžarskimi ustanovami iste vrste. Poleg klasične oblike – knjige – porabskim krajevnim knjižnicam, mestni monoštrski, županijski sombo-telski pošiljati tudi moderne oblike, npr. CD-je s posnetimi slovenskimi teksti, filmi in slovensko glasbo, klasično in zabavno; kakšno šolsko ali znanstveno, ki zanima državno knjižnico ali knjižnico tuje literature, pa poslati tudi obema tema ustanovama. V tem vidimo tudi najpomembnejši namen in pomen sodelovanja soboške knjižnice z madžarskimi. Zato tudi ne opustiti bibliobusne izposoje, ponovno obnoviti stike z vodstvi madžarskih knjižnic, nadaljevati s postavitvami in zamenjavami razstav ter vzajemnim strokovnim izobraževanjem.

In še: Promovirati Porabje nasploh v slovenskem nacionalnem prostoru, saj je – si upamo trditi – razen morda Beneške Slovenije in v njej Rezije le-temu od vseh slovenskih pokrajin zunaj nekdanjih državnih meja še najmanj poznana. Z njenim nepoznavanjem pa sta osrednjemu slovenskemu prostoru neznana tudi govor (jezik oz. narečje) porabskega slovenskega človeka in njegova vsestranska, tudi umetniška ustvarjalnost. V zadnjih nekaj letih se za promocijo Porabja v tem pogledu največ trudi Podjetje za informiranje Franc-Franc Murska Sobota, morala pa bi se tudi Pokrajinska in študijska knjižnica z že prikazanimi oblikami sodelovanja, ki pa se – žal – v zadnjem obdobju vse bolj opuščajo.

Jože Vugrinec

* »Prirejeno« poročilo ponatiskujemo iz zbornika Narodne manjšine. 6, Živeti z mejo. Panonski prostor in ljudje ob dveh tromejah. Ljubljana, 2008, str. 309–331, in to zategadelj, ker prinaša veliko vsebine, ki se nanaša na bibliobus in na Porabje.

¹ Za knjižnice, ki največ sodelujejo, bomo na nekaterih mestih uporabili za njihova poimenovanja kratice, in sicer: PiŠK pomeni Pokrajinska in študijska knjižnica /Murska Sobota/, BDMK je županijska knjižnica v Szombathelyu oz. Sombotelu (Prekmurci glavno mesto Železne županije imenujemo in zapisujemo tudi kot Sombotel) in v madžarščini nosi naslov Berzsényi Dániel Megyei Könyvtár /Szombathely/ ter OSzK, kar pomeni državno knjižnico v Budimpešti oz. v madžarskem zapisu Országos Széchényi Könyvtár /Budapest/.

² Dr. Avgust Pavel (r. 1886 na Cankovi v Prekmurju, u. 1946 v Sombotelu) je bil slavist in etnolog, pesnik, urednik in prevajalec, za Slovence pomemben predvsem zaradi tega, ker je našo kulturo in književnost približal Madžarom, madžarsko pa nam. Veliko je tudi raziskoval prekmurske (Cankova) in porabske govore.

³ Janoš Kühar (r. 1901 v Gradišču v tišinski župniji, u. 1987 na Gornjem Seniku) je kot duhovnik (bil je dobra štiri in pol desetletja župnik na Gornjem Seniku v Porabju) ohranjal slovensko besedo v tej največji porabski vasi z največ slovenskega prebivalstva, saj je verske obrede opravljal v domačem narečju, gornjeseniškem govoru (tu služboval od 1936 do 1987, vmes bil prestavljen za pet let v drugo, madžarsko župnijo).

⁴ Jožef Košič (r. 1788 v Bogojini v Prekmurju, u. 1867 na Gornjem Seniku) je nastopil službo gornjeseniškega župnika dobrih sto let pred Janošem Küharjem (gl. op. 3!). Na Gornjem Seniku je bil namreč župnik in kasneje dekan od leta 1829 do svoje smrti, pomemben pa je za Slovence v Porabju in za Prekmurce, ki so oboji ves ta čas živeli pod Madžari, predvsem zato, ker ni le nabožni pisatelj, temveč tudi prvi prekmurski posvetni pisec. Tako je podobno kot Kühar, a že dolgo pred njim, v t.i. Slovenski okroglini pomagal s knjigami ohranяти slovenstvo.

⁵ Ivan Camplin (r. 1912 v Bogojini) je bil župnik v več župnijah v Prekmurju in pred 2. svetovno vojno celo izseljenski duhovnik v Franciji. Kar nekaj let, preden se je upokojil, je iz Martinja, kjer živi, hodil vsako nedeljo in verski praznik opravljat božjo službo tudi na Gornji Senik, ko po Küharjevi smrti v tej župniji dolgo časa ni bilo slovenskega duhovnika.

⁶ Naslove objavljenih prispevkov madžarskem jeziku oz. v madžarskih edicijah smo zaradi razumljivosti zapisali tudi v slovenskem jeziku oz. jih prevedli v slovenščino.

⁷ Madžarska knjižničarska stran je pripravila 12. oktobra 2000 v Csespregu promocijo murskosoboškega bibliobusa, da bi tako madžarsko knjižničarsko stroko in madžarske politike navdušila nad potujočimi knjižnicami. To je bilo na dnevu knjižničarjev Železne županije, kjer je hungarist József Papp imel tudi referat z naslovom Potujoča knjižnica v Prekmurju.

⁸ Evangeličanski prekmurski pisatelj Števan Küzmič (r. 1723 v Strukovcih v Prekmurju, u. 1779 v Šurdu na Madžarskem) je prevedel celotno Novo zavezo Svetega pisma v prekmurščino in jo z znamenitim Predgovorom izdal leta 1771.

Viri in literatura

Delovodnik o delu Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota za leta 1996–2006 (rokopis v dveh zvezkih, last Jožeta Vugrinca).

Letna poročila Pokrajinske in študijske knjižnice za leta od 1996 do 2002.

Letna poročila Józsefa Pappa o zamenjavi knjig z madžarskimi knjižnicami.

Sodelovanje ob meji / Együttműködés a határ mentén (zbornik). Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Županijska knjižnica Dániel Berzsényi Szombathely, Murska Sobota – Szombathely 1996.

Soboška knjižnica 1946–1996 (zbornik). Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Murska Sobota 1996.

József Papp: Naloga in vloga murskosoboške knjižnice na področju oskrbe in delovanja narodnostnih knjižnic. V: A nemzetiségileg vegyesen lakott terület könyvtárainak helyzete / Knjižnice na narodnostno mešanem področju. Zbornik prispevkov. Lendva /Lendava 2007, str. 79–83.

János Szily, škof (1735–1799)(zloženka, izdana v treh jezikih – slov., madž. in angl. – ob razstavi z enakim naslovom). Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, december 1999.

Jože Vugrinec
Soboška knjižnica na potáčaj
Bibliobus Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota

Izdala in založila
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

Zanjo odgovoren
Jože Vugrinec

Osnovni tekst
Jože Vugrinec

Grafično oblikovanje in fotografije
Matej Končan

Priprava za tisk in tisk
Atelje za črko in sliko

Naklada
1000 izvodov

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA **KNJIZNICA** MURSKA SOBOTA

www.ms.sik.si/bibliobus
GSM: 041 382 895